

SLOVENSKE

vestnik

Letnik XXV.

Celovec, petek, 5. junij 1970

Štev. 22 (1456)

Koroški Slovenci se zavestno vključujemo

v praznovanje avstrijskega ljudstva ob 25-letnici osvoboditve Avstrije in 15-letnici podpisa državne pogodbe

V veliki dvorani celovškega Doma glasbe so se v nedeljo popoldne zbrali številni koroški Slovenci iz vseh predelov južne Koroške na spominski proslavi, ki jo je Zveza slovenskih organizacij na Koroškem ob sodelovanju Slovenske prosvetne zveze priredila ob 25-letnici osvoboditve Avstrije in 15-letnici podpisa državne pogodbe. Med udeleženci so bili bivši izseljenci in priporniki, prišli so nekdanji borci, ki so se s puško v roki borili proti fašizmu, in navzoči so bili mnogi, ki so med vojno zgubili svoje najdražje; zbrali so se, da skupaj proslavijo obletnici, ki pomenita za nas in za našo državo novo vstajenje k življenju.

Med častnimi gosti je predsednik ZSO dr. Franci Zwitter posebej pozdravil jugoslovanskega konzula Zeljka Jegliča in Sretna Dražiča, delegacijo Zveze kulturno prosvetnih organizacij Slovenije pod vodstvom predsednika Iva Tavčarja, tajnika Slovenske kulturno-gospodarske zveze v Trstu Boga Samso, deželnega poslanca in župana Janka Ogrisa, bivšega ravnatelja slovenske gimnazije dvornega svetnika dr. Joška Tischlerja in sedanjega ravnatelja dr. Pavla Zablatnika, strokovnega nadzor-

nika dr. Valentina Inzka ter vse predstavnike slovenskih narodnih organizacij.

Kulturni del proslave je prispevala Slovenska prosvetna zveza s svojimi združenimi pevskimi zbori, ki so pod vodstvom Valentina Hartmana in Vladimira Prušnika izvajali pester in bogat spored narodnih in umetnih pesmi, kateri se je vidno stopnjeval in dosegel višek nedvomno v zaključnem delu, ko je združeni mešani zbor z zanosom prepeval o domovinski ljubezni, o zvestobi materinemu jeziku in o bratstvu ter sožitju med narodi.

Proslava je veljala po eni strani počastitvi vseh neštetihih žrtev, doprinešenih za svobodo v borbi proti fašizmu. Po drugi strani pa je bila to manifestacija, s katero smo koroški Slovenci izpričali svojo narodno zavest in svojo zvestobo avstrijski domovini.

Obširneje o kulturnem sporedu poročamo v posebnem članku na 4. strani, v naslednjem pa objavljamo glavne misli, ki jih je v slavnostnem govoru izpovedal predsednik SZO dr. Franci Zwitter.

teklih petnajstih letih svobodnega in neodvisnega razvoja Avstrije dokazujeta, da smo se koroški Slovenci v polni meri zavedali odgovornosti, ki nam jo to slovesno priznanje in potrdilo v temeljni državni listini nalagata tako glede notranjega demokratičnega razvoja kakor tudi glede mednarodnega položaja republike Avstrije.

„Svoje dolžnosti, ki izvirajo iz te odgovornosti, smo izpolnjevali brez-pogojno, ne oziraje se na to, da je dejansko priznanje naših narodnostnih teženj in pravic zaostajalo za splošnim demokratičnim razvojem v državi in da smo v določenih trenutkih bili celo deležni ravnanja, ki je temu splošnemu razvoju bilo docela nasprotno. Naše prizadevanje in naše delo slonita na spoznanju, da sta naš narodnostni obstoj in razvoj zagotovljena edino v splošnem demokratičnem napredku države, v kateri po zgodovinski usodi živimo, da sta njegov sestavni in neločljivi del, ki po našem prepričanju ne more trajno zaostajati za celoto.

Po drugi strani pa smo trdno prepričani, da naša prizadevanja za pravično ureditev našega narodnostnega položaja niso stvar, ki se tiče le nas samih, ampak da pomenijo važen prispevek za splošni napredek celotne države, predvsem pa za zagotovitev mirnega sožitja med narodoma v deželi in s sosedi preko državnih meja. V tem prepričanju smo že 11. oktobra 1955 izročili zvezni vladi Spomenico, v ka-

Pripravljeni smo, da tvorimo most

ki naj veže naroda-soseda in sosednji državi

Predsednik ZSO dr. Franci Zwitter je v svojem govoru uvodoma spomnil, da smo bili v zadnjem času priča ostrih spopadov glede odnosa do preteklosti. Poudaril je, da se preteklosti ne da zanikati, ker je bistven del posameznika, pa tudi družbene skupnosti in države. **Pogledi na to preteklost so lahko različni in bodo nujno različni, kakor je pač kdo v preteklosti ali del ali pa trpel krivico, ali je bila preteklost svetla ali temna.** Naša zgodovina, preteklost koroških Slovencev, je tesno povezana z zgodovino avstrijskega ljudstva. Toda medtem ko je bila naša zgodovina v dobi pred tremi desetletji bistveno drugačna od zgodovine avstrijskega ljudstva, ker smo bili v podrejenem položaju, smo se v času nacizma znašli in istem položaju koroški Slovenci in svobodoljubni, demokratični Avstrijci.

Zato se slovesnemu obhajanju petindvajsete obletnice osvoboditve Avstrije in petnajstletnice podpisa državne pogodbe, s katero je naša republika končno spet dobila svojo neodvisnost in enakopravno mesto med državami v svetu, zavestno pridružujemo tudi koroški Slovenci kot avstrijski državljani slovenske narodnosti.

„Kdor je doživel tiste pomladanske dni 1945, ko so vojaki britanske vojske z zahoda ter partizani — vojaki jugoslovanske armade z juga gnali pred seboj zadnje ostanke premagane Wehrmacht in njenih pomagačev, nikdar ne bo pozabil navdušenja in veselja, da je bilo končno zrušeno nacistično nasilje,“ je dejal dr. Zwitter. „Nič ni čudno, da smo koroški Slovenci še s posebnim navdušenjem sprejeli zmagoslavno partizansko vojsko — saj smo bili povezani z njo že prej, saj je prišla z našo pesmijo in z našo besedo, ki je bila vse dotlej prepovedana. In kaj je za tep-tano, ponižano ljudstvo lepšega, svetlejšega in veličastnejšega, kot zadihati v svobodi, neovirano spregovoriti v lastnem jeziku, dati duška svojim občutkom v narodni pesmi, in zaživeti življe-

nje polno upanja v novo, lepšo in srečnejšo bodočnost!

Zato ni čudno, da smo bili pred četrst stoletjem pijani svobode vsi: avstrijsko ljudstvo, ki je v zadostni meri okusilo „dobrote“ velikonemškega rajha v „Ostmarki“, in mi koroški Slovenci, ki smo bili od nacizma obsojeni na smrt in iztrebljenje, in smo z navdušenjem pozdravljali osvoboditelje, v kakršni-koli uniformi so prišli.

Upravičeno je zato zvezni prezident Jonas ob 25-letnici ustanovitve druge republike izrekel zahvalo zavezniškim vojakom, da so s tveganjem svojega življenja osvobodili Avstrijo. Ni to neroden spodrseljaj zveznega prezidenta, kakor to zahvalo kritizirajo „Kärntner Nachrichten“, marveč je ta kritika podla blatenje zveznega prezidenta in nevarna provokacija vsega svobodoljubnega avstrijskega ljudstva. Hkrati pa ta kritika jasno kaže, kakšna mentaliteta še vedno vlada v govorih plasteh avstrijskega prebivalstva, kar zahteva budnost vseh, ki so jim pri srcu svoboda in neodvisnost naše države.“

Zbor aktivistov OF v Dolenjskih Toplicah

V okviru proslav 25-letnice zmage nad fašizmom bo v nedeljo 7. junija v Dolenjskih Toplicah zbor aktivistov OF Slovenije. Dopoldne ob 11. uri bo množično zborovanje s slavnostnim govorom, popoldne ob 15. uri pa bo otvoritev muzejske urejane Baze 20 na Kočevskem Rogu.

Zveza koroških partizanov je za to prireditev organizirala avtobus, ki bo v nedeljo 7. junija odpeljal ob 5.30 uri iz Zelezne Kaple, ob 6.00 uri iz Dobrle vasi, ob 7.00 uri iz Celovca (Gasometergasse 10) in ob 7.30 uri iz Kožentavre (Mlečnik) preko Ljubelja in Ljubljane v Dolenjske Toplice.

Prav tako pa so tudi lastniki osebnih vozil in vsi drugi vabljeni, da se v čim večjem številu udeležijo tega mogočnega zbora.

Ta nevarni pojav nas sili, je ugotovil predsednik ZSO, da opozarjamo na strahote in nasilje pobesnela nacističnega režima, da nanje opozarjamo zlasti mladino, da se bo znala pravočasno in odločno postaviti v bran slehernim poskusom obnove fašistične miselnosti, da pa bo predvsem znala ceniti in spoštovati tudi našo protifašistično borbo, o kateri mnogi, tudi starejši iz ozkih svetovnonazornih pogledov nočejo ničesar več slišati in govorijo besedo pozabljenju.

„In vendar se imamo koroški Slovenci zahvaliti v prvi vrsti našim partizanskim borcem in številnim žrtvam nacizma, da je bila porušena nacistična strahovlada. Naša častna dolžnost je, da se danes v globoki hvaležnosti poklonimo vsem, ki so trpeli in umirali v izseljeniških taboriščih in kacetih, ter borcem, ki so padli za svobodo v borbi proti fašizmu in počivajo na žrtdesetih pokopališčih južnokoroške zemlje. Naj bo vedno svetel njihov spomin med nami!

V času, ko sta Avstrija in avstrijsko ljudstvo preživljala najtežja leta v svoji zgodovini in se je slovenski narod moral boriti na življenje in smrt, so naša demokratična prizadevanja in žrtve v neenakem boju proti najhujšemu sovražniku svobodnega življenja vseh narodov pripomogle k zmagi tistih sil, ki so končno zagotovile, da republika Avstrija zaživi neodvisno in demokratično življenje.

Koroški Slovenci smo se s takšnim ravnanjem v odločilnih letih v smislu zahtev Moskvske deklaracije za vselej zapisali v zgodovino avstrijske republike in obenem postali bistveni sestavni del njenega sodobnega demokratičnega razvoja. To dejstvo je slovesno priznala in potrdila tudi republika Avstrija hkrati z drugimi podpisniki v državni pogodbi 15. maja 1955, ki je medtem skupaj s svojim sedmim členom, kateri nam zagotavlja varnost, obstoj in narodnostne pravice, postala del ustavnega stroja naše države.“

Potem je govornik naglasil, da naše ravnanje in naše delo v pre-

V A B I L O

Dijaki Državne gimnazije za Slovence priredijo v nedeljo, dne 7. junija 1970, ob 14.30 uri v veliki dvorani Delavske zbornice v Celovcu

Šolsko akademijo

Na sporedu bodo glasbene in pevske točke z besedo in recitacijami v spomin 100-letnice smrti zaslužnega koroškega slovenskega kulturnega organizatorja, prof. Antona Janežiča. Vljudno vabijo

učenci, profesorji in ravnatelj Državne gimnazije za Slovence

teri smo podrobno razložili naše poglede in predloge za izvedbo člena 7 državne pogodbe.

Tudi iz oddaljenosti petnajstih let se vidijo v Spomenici in v poznejših vlogah vladi iznešeni pogledi in predlogi realni, upravičeni in smotni, tako da danes ob proslavi petnajstletnice podpisa državne pogodbe lahko s ponosom opozorimo na ta pomembni manifest zahtev vseh koroških Slovencev!

V tej zvezi — je dejal govornik — slovesno ponavljamo takrat dano zagotovilo: „Koroški Slovenci smo in bomo storili vse, da preprečimo nacionalne razprtije. Pripravljeni smo, da tvorimo most, ki naj veže naroda-soseda in sosednji državi, kar bo nov in trden element miru v tem delu Evrope. Uspešno izvrševanje tega našega poslanstva pa zavisi tudi od dobre volje avstrijske države, ki mora priznati osnovno in prirodno pravico in težnjo vsake etnične skupine in vsakega naroda, da hoče živeti in kulturno ter gospodarsko napredovati!“

Prijavljamo svoje zahteve

po dokončni rešitvi odprtih vprašanj člena 7

Nato je dr. Zwitter prešel na vprašanje, ali je člen 7 po petnajstih letih veljavnosti državne pogodbe uresničen ali ne ter v tej zvezi ugotovil:

„Sliši se to ironija, če v času, ko je Avstrija tik pred tem, da po zakonitvi sprejetega južnotirolskega paketa po italijanskem parlamentu poda Italiji razrešnico o realizaciji pariškega sporazuma v korist svoje manjšine v Italiji, koroški Slovenci lahko v prenesenem smislu dobesedno citiramo ugotovitve tedanjega zunanjega ministra dr. Figla dne 4. marca 1959 pred parlamentom, to je ob začetku avstrijsko-italijanskega spora zaradi južnotirolske manjšine. Te ugotovitve se — aplicirane na naše razmere — glasijo:

V členu 7 državne pogodbe zagotovljena enakopravnost slovenskega in nemškega jezika do sedaj ni uresničena; nasprotno je danes nemščina edini uradni jezik, slovenščina pa celo pri tistih sodiščih, kjer je po zakonu dopuščena, samo pomožni jezik. Uradniški kader tvorijo od nekdanjega pripadniki nemškega jezika. — Vprašam: ali more karšnokoli prebivalstvo kaj takega danes v dobi Združenih narodov in deklaracij človekovih pravic še sprejeti? — Dne 19. 3. 1959 je avstrijski parlament, ne da bi se prej posvetoval s koroškimi Slovenci in ne da bi le-ti dali svoje privoljenje, sklenil manjšinski šolski zakon in manjšinski zakon o sodnem jeziku. Geografsko področje

je bilo torej že določeno, preden so predstavniki slovenske manjšine lahko zavzeli stališče do teh zakonov in povedali svoje želje. — Za pravične ureditve v zaščito narodnostnih skupin so v Evropi pomembni primeri — tako statut na alandskih otokih in avtonomija na Faröjih. Druge države so dale celo manjšim narodnostnim skupinam njihovim razmeram vsekakor odgovarjajoča zaščitna določila — tako Belgija nemški manjšini, Nemčija danski manjšini in Danska nemški manjšini. In to ne na osnovi mednarodnih pogodb, marveč prostovoljno.

Izpolnitev pogodb je osnova sleherne civilizirane, na pravici in poštenosti zgrajene skupnosti. K bistvu prava spada, da koristi slabotnemu prav tako kakor močnemu, nasprotno mora slabotnemu zaradi potrebe njegove zaščite še bolj pomagati. Pravica močnejšega ni nič drugega kot krivica. K bistvu prava spada tudi nepristranost. Pravo, ki enkrat služi enemu, je treba prav tako uporabiti, če drugič govori za drugega. Zato mora biti tisti, ki se sklicuje na pravna načela v svojo korist, pripravljen, da le-ta priznava tudi tedaj, kadar se drugi lahko sklicujejo na ista načela...

Tako zunanji minister Figl v začetku avstrijsko-italijanskega spora. Danes je ta spor več ali manj končan; Italija je očitno ta načela upoštevala. In kako je pri nas?

(Dalje na 3. strani)

K letošnjemu turizmu:

Diagnoza in prognoza

Zadnja leta je nemir v turističnem gospodarstvu naše države odrezalo spet bolje. Taka pričakovanja upravičuje razvoj turizma v letošnjem prvem četrtletju. V času od 1. januarja do 31. marca se je namreč število turističnih nočitev povečalo za 19,3 odstotka na 13.527.846 nočitev. Od tega števila je odpadlo na inozemske turiste 9.460.243 nočitev, to je blizu 70 odstotkov celokupnih turističnih nočitev. S tem se je v primerjavi z lanskim prvim četrtletjem njihovo število povečalo za 23,2 odstotka.

Kakor izgleda, bo letos turistično gospodarstvo naše države odrezalo spet bolje. Taka pričakovanja upravičuje razvoj turizma v letošnjem prvem četrtletju. V času od 1. januarja do 31. marca se je namreč število turističnih nočitev povečalo za 19,3 odstotka na 13.527.846 nočitev. Od tega števila je odpadlo na inozemske turiste 9.460.243 nočitev, to je blizu 70 odstotkov celokupnih turističnih nočitev. S tem se je v primerjavi z lanskim prvim četrtletjem njihovo število povečalo za 23,2 odstotka.

Od nočitev inozemskih turistov sta skoraj dve tretjini odpadli na goste iz Zvezne republike Nemčije. Njihovo število nočitev se je nasproti lanskemu prvemu četrtletju povečalo za 23,6 odstotka. Zanimivo je bil tudi porast nočitev angleških gostov; število njihovih nočitev se je povečalo kar za 1/3.

Ta porast ne kaže samo, da je naraslo zanimanje zlasti nemških, pa tudi angleških in holandskih turistov za zimski dopust v Avstriji. Iz tega porasta je mogoče tudi sklepati, da bo letošnja poletna turistična sezona ugodnejša od lanske. Za to ne govori le omenjeni porast nočitev turističnih gostov, marveč tudi ugodnejši pogoji za inozemske, zlasti pa za nemške turiste. Po letih stagnacije so turistična združenja letos cene turističnih uslug stabilizirala na lanski ravni, medtem ko so jih druge turistične dežele spet precej zvišale.

To je zanimanje inozemskih turistov za dopust v Avstriji očitno povečalo. Priliv turističnih deviz se je letos v prvem četrtletju povečal le v enaki meri kot pa število turističnih nočitev. Porast je znašal 5,9 milijarde šilingov. Stabilizacija cen turističnih uslug je zlasti ugodna za nemške turiste, ki po lanskem zvišanju vrednosti marke v Avstriji ceneje živijo kot lani, pa tudi ceneje kot v marsikateri drugi turistični deželi.

V takih okoliščinah vlada ob pogledu na poletno turistično sezono po turističnih združenjih in podjetjih določen optimizem. Na splošno pričakujejo letos spet vidnejši porast števila turističnih nočitev. S tem pa je pričakovati tudi močnejši priliv turističnih deviz, ki ga naša država ob pasivi trgovske bilance in naraščajoči zadolženosti na mednarodnem kapitalnem trgu zelo potrebuje.

In še eno kaže turistična bilanca prvega četrtletja: avstrijski turisti so v večji meri kot lani preživeli svoj zimski dopust doma. Medtem ko se je priliv turističnih deviz povečal za 23,2 odstotka, se je njihov odziv povečal le za 5,8 odstotka. Devizni saldo se je s tem v primerjavi s prvim četrtletjem 1969 povečal za eno tretjino na 4,7 milijarde šilingov. Izgleda, da se bodo te prakse držali tudi v poletnih mesecih, kajti domače cene turističnih uslug se od istih cen po drugih deželah ne razlikujejo več dosti.

Ta ugodna diagnoza in prognoza za turistično gospodarstvo pa ne sme privedi do tega, da bi pričakovali, da bo — lokalno gledano — prišlo letos povsod do porasta števila turističnih nočitev. Turistični val se čedalje bolj koncentrira na neposredno okolico glavnih prometnih žil, katerih zmogljivosti zadnja leta zdaleka niso bile izkoriščene in ki so medtem še narasle. Iz tega sledi, da bodo odročnejši kraji močnejši val letošnjega turizma občutili šele, ko bodo zasledena turistična podjetja ob glavnih prometnih žilah. Kdaj in koliko časa bodo zasledena, pa je v največji meri odvisno od vremena v glavni turistični sezoni, ki se bo pričela čez dober mesec dni.

(bl)

Katastrofalne poplave v Romuniji

Kakor smo v našem listu že poročali, so katastrofalne poplave zajele in opustošile obsežna področja Romunije. Po dosedanjih podatkih znaša prizadeta gospodarska škoda nad 10 milijard lejev. Posledice naravne nesreče, ki ji v zgodovini Romunije ne najdemo primerov, bodo odstranjevali leta in leta. Voda je prestopila bregove tudi v nekaterih predelih Madžarske in v Vojvodini, kjer pa položaj ni tako hud kot v Romuniji. Po več kot štirinajst kritičnih dneh se sedaj položaj postopoma izboljšuje.

Po dosedaj objavljenih podatkih je bilo v Romuniji poplavljenih več kot 850.000 hektarjev obdelovalne zemlje, poleg seveda gozdnih površin. Uničevalne povodnji so zalile 314 mest in zrušile 11.470 stanovanjskih hiš. Poplavljenih je 73.900 poslopij, poškodovanih pa 28.000. Pred podivjanimi vodami so morali izseliti 268.000 ljudi in 700.000 glav živine. V poplavah je našlo smrt 268 ljudi, medtem ko nepoznano število ljudi še pogrešajo. V valovih je utonilo tudi nad 28.000 glav živine.

Hudourni voda je nadalje uničila 878 mostov, nad 1000 prehodov čez reke, 478 kilometrov asfaltiranih cest, 1692 kilometrov drugih cest in poti, 200 kilometrov navadnih in 300 kilometrov ožjih železniških prog, 1063 kilometrov električne in 637 kilometrov telefonske napeljave. Močno poškodovanih je 98 industrijskih obratov, medtem ko so morali v 276 podjetjih začasno prekiniti z obratovanjem.

Medtem so strokovnjaki že povedali svoje mnenje o vzrokih katastrofalnih poplav. Pravijo, da je Romunijo pred sedanjim deževnim obdobjem zajel subtropski val, ki je termometre v Bukarešti in v drugih področjih dežele pognal na 30 stopinj C. V Karpatih

se je začel naglo topiti sneg, takrat pa je na zahodu zajel Romunijo hladen zračni tok, ki je povzročil nepopisno neurje. Nad območjem 50.000 kvadratnih kilometrov so se 48 ur kar naprej trgali oblaki. Strokovnjaki so izračunali, da je v tem kratkem času padlo na to območje okoli 2,5 milijarde kubičnih metrov vode. Ob teh nalihivih so se studenci in potoki spremenili v reke in jezera. Podivjane vode so trgale in rušile, kar jim je zastavljalo pot. Močno narasle vode — za reko Mureš trdijo, da se je povečala za 30-krat — so presenetile prebivalstvo ponoči, zato je bilo tudi tako veliko človeških žrtev.

Poleg rek Tisa, Timava, Mureš, Birlan, Olt, Buzau in še nekaterih drugih, katerih podivjane vode so prestopile bregove, je dosegla nevarno višino tudi Donava in to predvsem v njenem severnem delu. Ogromne mase vode so potem tekle proti elektrarni pri „Železnih vratih“, kjer pa je varnostni pas, ki varuje djerdapsko gradbišče, zadržal prvi vodni val. Strokovnjaki so prepričani, da je gradbišče varno tudi pred hujšim vodnim naskokom, s kakršnim kljub občasnemu upadanju vode še vedno računajo. Močno prizadeli pa so prebivalci okoliških vasi, ki jih je narasla Donava pognala z njihovih domov.

Močan vzpon Konzumne zadruga Celovec

Konzumna zadruga Celovec, ki s svojimi prodajalnami prepreda vzhodni del Koroške, je v minulem letu dosegla nad 176 milijonov šilingov prometa. V primerjavi z letom 1968 je s tem povečala promet za 10,9 %. V svoji prodajni mreži zadruga trenutno združuje 62 trgovin, med njimi 1 centralno trgovino, dve veleblagovnici in 27 samopostrežnih trgovin.

Močan vzpon Konzumne zadruga Celovec, ki si je za lekoče leto zadala cilj 190 milijonov šilingov prometa, ima svoj izvor v novih in

preurejenih prodajalnah v Celovcu, Sinči vasi, Pliberku in Hüftenbergu. Leta 1969 je zadruga investirala skupno 7,7 milijona šilingov; ta vsota vključuje tudi izdatke za ureditev centrale, za opremo novih oddelkov, pa tudi za izpopolnitev prevoznega parka.

Za leto 1970 je Konzumna zadruga Celovec določila investicijska sredstva v višini 8,8 milijona šilingov. Ta sredstva bodo služila izgradnji novega konzumnega centra v Št. Vidu na Glini, preureditvi in povečanju nekaterih prodajalnih ter rea-

lizaciji projekta na trgu pred celovško stolnico, kjer bo Konzumna zadruga Celovec dobila 1000 kvadratnih metrov velik prodajalni prostor. Za nadaljnjo fazo izgradnje svoje prodajne mreže v letu 1971 pa zadruga že načrtuje nove prodajalne v Vetrinju, Brezjah, Labotu in Lassendorfu.

Konzumna zadruga Celovec je v preteklem letu nudila svojim članom vrsto ugodnosti; tako je med drugim v posebnih ponudbah prodajala nad 300 artiklov po močno znižani ceni, s čimer je člane podprla z nad 4,5 milijona šilingov.

Jugoslavija teži k izravnavi

ZUNANJETRGOVINSKE BILANCE

Aprila 1970 je znašala vrednost izvoza blaga iz Jugoslavije 1813 milijonov din, t. j. 14 % več kot v lanskem aprilu. Celoten izvoz v prvih štirih mesecih je s tem narasel na 6586 milijonov din, kar pomeni povečanje za 28 % napram istemu razdobju lanskega leta.

Za april je značilen tudi večji uvoz blaga v Jugoslavijo, ki je z 2846 din dosegel 30 odstotkov večjo vrednost kot v istem lanskem mesecu. Vrednost vsega uvoza je v štirih mesecih dosegla 9439 milijonov din in je v primerjavi z lanskim v istem razdobju višja za 13 %.

Po zaslugi nižje rasti uvoza v obravnavanem obdobju je bila dosežena planirano zmanjšanje zunanjetrgovinskega primanjkljaja. V primerjavi s štirimi meseci lanskega leta, ko je primanjkljaj dosegel vrednost 3198 milijonov din, je bilo letos doseženo zmanjšanje za 10 %. Ta ugodni rezultat naj bi spodbudil gospodarske organizacije v Jugoslaviji k nadaljnjemu uravnovešenju zunanjetrgovinske bilance oziroma k večjemu pokrivanju uvoza blaga s tekočim izvozom. Sedanji rezultati kažejo, da je izvoz letos v prvih štirih mesecih pokrival uvoz s približno 70 %, medtem ko je bil lani uvoz krit z izvozom le do 62 %.

K porastu izvoza je največ pripomogla industrija, saj je od celotnega povečanja, ki znaša 1435 milijonov din, to področje jugoslovanskega gospodarstva zagotovilo 1311 milijonov din.

V primerjavi z lanskim štirimesečnim rezultatom, narašča jugoslovanski izvoz letos po stopnji 31 %. Med industrijskimi panogami so zagotovile večji porast izvoza: elektroindustrija za 62,2 %, barvna metalurgija za 52,3 %, tobačna industrija za 49,2 %, kovin-

ske-predelovalna industrija za 46,4 %, črna metalurgija za 43,4 %, ladjedelstvo za 31,1 odstotka in živilska industrija za 22 %.

Izvoz kmetijskih pridelkov narašča po stopnji 12 %. V njem je posebno viden plama poljedelskih pridelkov, ki se je podvojil za razliko od govedorejskih, kjer je bil zabeležen padec za 14 %. Najmočnejše je narasel izvoz koruze, sončničnega semena in živinske krme.

Največji porast izvoza je med jugoslovanskimi republikami dosegla Makedonija in sicer za 60 % nasproti izvozu štirih mesecev lani, sledi Bosna in Hercegovina s 46 %, Srbija s 36,7 %, Hrvaška s 16,6 % in Slovenija s 15,3 odstotka. Za lanskimi izvoznimi rezultati zaostajajo Črna gora, Vojvodina in Kosovo.

Na Koroškem:

105.856 motornih vozil

Po podatkih koroškega statističnega urada je bilo 31. decembra 1969 na Koroškem registriranih 105.856 motornih vozil. V tem številu niso zajeta vozila mestnih in zveznih prometnih podjetij ter eksekutive, nadalje 209 privatnih avtobusov, 3695 prikolic in 28.564 mopdedov.

Napram letu 1968 se je število registriranih motornih vozil povečalo za 2878, vendar je bil porast za 1875 vozil ali 39,5 odstotka manjši kot v predlanskem letu. V primerjavi z letom 1967 pa je porast števila novih registracij nazadoval celo za 2774.

Sorazmerno majhen porast števila novo registriranih motornih vozil pripisujejo v prvi vrsti posebnemu 10-odstotnemu davku, s katerim je obremenjen nakup novih osebnih avtomobilov.

POŠIROKEM SVETU

COLOMBO — V Cejlonu je prevzela oblast nova vlada, ki jo vodi predsednica Sirimavo Bandaranaike. V njej je 21 članov. Predsednica vlade je tudi zunanji minister, kot tudi minister za obrambo in načrtovanje. Stranka svobode, ki jo vodi predsednica vlade, ima v novi vladi 17 resorjev. V vladi sodelujeta tudi dve komunistični partiji, ki sta skupaj s stranko sodelovali na nedavnih volitvah, na katerih je z velikansko večino zmagala združena koalicijska fronta.

KAIRO — Egiptovske enote so v začetku tega tedna na reh krajih prešle Sueški prekop in napadle izraelske oklopne kolone ter prekinile izraelske komunikacije za preskrbo na 45 kilometrov dolgi fronti. V egiptovskih krogih so to ocenili kot najuspešnejšo akcijo komandosov po „junjski vojni“ leta 1967. Dan pozneje so egiptovska letala napadla izraelske položaje v severnem delu Sueškega prekopa, kjer so razstrelila skladišča streliva in utrdbo Izraelcev.

BEOGRAD — Predsednik Evropske gospodarske skupnosti Jean Rey in nekaj visokih funkcionarjev EGS je dopotovalo v Beograd, kjer bodo gostje zveznega izvršnega sveta. Zvedelo se je, da se bodo v dveh dneh pogovarjali s predsednikom zveznega sveta Ribičem in Granfilom o vprašanjih, ki zanimajo obe strani. Kot predvidevajo, bodo največ govorili o uresničevanju trgovinske pogodbe Jugoslavija-EGS.

PARIZ — Francija je opravila novo eksplozijo atomske bombe v ozračju. Obrambno ministrstvo je sporočilo, da je šlo za bombo „velike moči“, ni pa povedalo nič natančnejšega o moči eksplozije. Francija bo v sedanjih vrsti poskusov, ki so se začeli 15. maja, opravila skupno osem eksplozij atomskih bomb. Doslej je na Pacifiku naredila že 17 jedrskih poskusov, predtem pa v Sahari štiri v ozračju in enajst pod zemljo.

LONDON — Britanska kraljica Elizabeta II. je razpustila parlament. S tem se je začela predvolilna kampanja za parlamentarne volitve, ki bodo 18. junija. Predsednik vlade in voditelj laburistov Harold Wilson je vodil 100 članov spodnjega doma na sestanku v zgornjem domu, kjer so predstavniki obeh domov poslušali kraljičin „ukaz“ o razpustitvi parlamenta.

WASHINGTON — Senator William Fulbright je podvomil, da bi se vlada v Phnom Penhu lahko obdržala na oblasti brez ameriške pomoči. Dejal je, da je z nedavnim udarom v Phnom Penhu bila prekinjena nevtralnost Kambodže in da je bila to velika napaka za ubogo Kambodžano. Predsednik zunanje-političnega odbora je označil kot „skrajno fantastično“ zamisel, da bi intervencija v Kambodži lahko pospešila odhod ameriških čet iz Vietnama.

BEOGRAD — Na povabilo državnega sekretarja za zunanje zadeve Mirka Tepavca je bil na štiridnevem uradnem obisku v Jugoslaviji kanadski državni sekretar za zunanje zadeve Mitchell Sharp. Ministra sta se pogovarjala o aktualnih vprašanjih iz mednarodnega življenja, pri čemer je stalo v ospredju vprašanje evropske varnosti in evropskega sodelovanja. Pogovor pa se je nanašal tudi na vprašanja razširitve sodelovanja med obema državama. Kanadski zunanji minister je sprejel tudi predsednik Tito.

DUNAJ — Z volitvami novega centralnega komiteja se je na Dunaju zaključil 21. kongres Komunistične stranke Avstrije. Kongres, katerega se je udeležilo 340 delegatov ter številne tuje delegacije, je potekal v znamenju precejšnjih notranjih težav, ki zdaj že dalj časa hromijo komunistično gibanje v Avstriji. Med drugim je prišlo na kongresu tudi do ostre diskusije okoli stališča, ki ga je vodstvo KPÖ svoječasno zavzelo do vojaške intervencije varšavskega pakta na Češkoslovaškem. Prav tako so bile izrečene besede kritike na račun dela predsednika Muhrija, o katerega nadaljnji funkciji bo dokončno odločal novi centralni komitej.

BEOGRAD — Britanska princesa Margaret, sestra kraljice Elizabete II., je ta teden s svojim soprogom lordom Snowdonom na obisku v Jugoslaviji. Spored enotedenskega bivanja obsega med drugim tudi obiske v Skopju, Titogradu, Dubrovniku in Zagrebu, predsednik republike Tito pa bo svoje goste sprejel na Brionih.

MOSKVA — V Sovjetski zvezi so v začetku tega tedna izstrelili na krožno pot okoli Zemlje vesoljsko ladjo „Sojuz 9“. V tej ladji krožita okoli našega planeta vesoljca Andrijan Nikolajev in Vitalij Sebastjanov. Na zahodu ne izključujejo možnosti, da bi se tej vesoljski ladji pridružila še kakšna druga, medtem ko sovjetska tiskovna agencija poroča le o obsežnem tehničnem in znanstvenem programu obeh vesoljcev.

Pripravljeni smo, da tvorimo most ...

(Nadaljevanje s 1. strani)

Bivši zvezni kancler dr. Klaus je 9. maja 1965 ob proslavi desetletnice podpisa državne pogodbe v tej dvorani izjavil: „... Pri izpolnitvi v državni pogodbi zajamčenih manjšinskih določil gre za obstoj hrvaških in slovenskih narodnostnih skupin in k temu se priznavamo. Resnično avstrijska obveznost je, da pomaga ohraniti manjšine. Zato hočemo še odprta vprašanja s sodelovanjem manjšine rešili in vam zagotavljamo tudi stalno pospeševanje vaših kulturnih in gospodarskih teženj... Bodite prepričani, da bom storil vse, kar je v mojih močeh, da vam bodo vaše pravice zagotovljene...“

Kaj je bilo od tedaj storjenega v našo korist? Bilanca pokaže, da nič! V času samovlade Ljudske stranke, ki je imela absolutno večino in je lahko popolnoma samostojno odločala, kljub tej Klausovi obljubi nismo prišli niti za korak naprej.

Zato danes, ko s proslavo 25-letnice osvoboditve Avstrije in 15-letnice dosega njene popolne svobode in neodvisnosti ponovno slovesno manifestiramo svojo lojalnost in zvestobo državi, resno ponavljamo in prijavljamo svoje zahteve po dokončni rešitvi odprtih vprašanj tudi novi vladi.

Pri tem se sklicujemo na predvolilno obljubo kanclerja dr. Krejskega, ki je izjavil v intervjuju za Slovenski vestnik: „Kdor želi dobro ravnanje z lastnimi manjšinami v inozemstvu, mora izpričati razumevanje tudi napram manjšinam v svoji deželi.“ Podobno je izjavil tudi deželni glavar Sima, da je v interesu mirnega sožitja v deželi samoumevna in važna tudi naloga koroške deželne politike, da sodeluje pri reševanju vprašanj slovenske narodnostne skupnosti in da bo

kot predsednik koroške SPO ter kot deželni glavar zato podpiral vsa prizadevanja v tej smeri in se stalno zavzemal za sprejemljivo rešitev.

Koroški Slovenci, posebno tisti, ki smo vključeni v Zvezo slovenskih organizacij na Koroškem, od njene ustanovitve tik pred podpisom državne pogodbe, torej skozi celih petnajst let in že tudi prej stalno zagovarjamo in neprenehoma izvajamo politiko povezovanja s socialističnimi silami in smo pri volitvah tudi dosledno podpirali Socialistično stranko Avstrije. Ta naša politika sloni po eni strani na naši socialistični zavesti, po drugi strani pa na zgodovinskem spoznanju, da konservativne stranke do danes razen lepih besed niso pokazale nobenega razumevanja za naše upravičene narodne težnje. Prav zaradi tega je tudi od volitev do volitev sledilo več članov naše narodnostne skupnosti našemu pozivu in je letos pretežna večina naših ljudi dala svoj glas in s tem svoje zaupanje Socialistični stranki Avstrije.

Smo zreli dovolj, da vemo, da je politika vladajočih vedno realna in da sentimentalne zaletelosti pozna le ponižna in pokorna raja. Zato smo tudi realni dovolj, da ne pričakujemo rešitve vseh odprtih vprašanj od danes na jutri; končno pa smo tudi odgovorni dovolj, da ne moremo v nedogled čakati na rešitev naših vprašanj. Resno in upravičeno zato pričakujemo, da bo nova vlada upoštevala, da živi na Koroškem tudi slovenska narodnostna skupnost, ki se bori za svoj obstoj in razvoj in sedaj že petnajst let potrpežljivo čaka na znosno rešitev svojih življenjskih vprašanj. **Toda tudi potrpežljivost ima svoje meje. In meje so tam, kjer gre za življenjska vprašanja nadaljnjega obstoja.**

po tako imenovanem ugotavljanju manjšine; le tako z delitvijo naše narodnostne skupnosti v „domovini zveste“ Korošce in Slovence diskriminacijo tistih naših ljudi, ki znajo ceniti visoke vrednote materinega jezika, lastne kulture in narodne zavesti.

„Koroški Slovenci ugotavljanje manjšine po petdesetletni neprenehni diskriminaciji našega ljudstva, ki se je poslužilo samo demokratične pravice pri glasovanju, ki ga po drugi strani prikazujejo kot vzorni primer demokratične rešitve, in 25 let po izselitvi najbolj zavednih ljudi absolutno odklanjamo kot nesodobno in nepriljubeno sredstvo za reševanje narodnostnih vprašanj. Ne gre namreč narodnostno skupino pol stoletja načrtno zapostavljati in ji odrekati vse pravice, celo s poskusom fizičnega iztreljenja, potem pa od nje zahtevati baje demokratično opredelitev! Kdor tako zahtevo postavlja, nima poštene želje, da bi naši narodnostni skupnosti dal fiste pravice, ki ji grejo po državni pogodbi.“

Ko postavljamo to svoje odločno stališče, hkrati iskreno poudarjamo, da nikakor ne vztrajamo trmasto zgolj na enem načinu reševanja ali na naših večkrat iznešenih pred-

logih, temveč smo pripravljeni sporazumno iskati in najti za večino in manjšino sprejemljive in znosne oblike rešitve. Zato iskreno želimo, da bi čimprej prišlo do obnove in nadaljevanja svoječasno od sedanjega zveznega kanclerja avstrijskih kontaktnih razgovorov med manjšino ter predstavniki zvezne in deželne vlade; to upravičeno pričakujemo tembolj ker je zvezni kancler dr. Kreisky v svojem pozdravnem pismu današnji proslavi tudi s svoje strani izrazil upanje, da bo čim prej mogoče navezati stike.

Prav v tem letu spomina na plebiscit je treba poudariti, da je

najbolj mirna in zavarovana meja zadovoljno in enakopravno ljudstvo v posesti svojih narodnostnih pravic, kajti kot s socialno zadovoljnimi ni mogoče izvajati revolucije, tako tudi ob izpolnjenih zahtevah in rešenih narodnostnih vprašanjih ni več povoda za narodnostne boje in nemire. Nasprotno pa pomenijo prej omenjene resolucije in grožnje masivno eskalacijo narodnostne mržnje in nestrpnosti, objave pavšalnih obdolžitvev z „morilci med nami“ in da naša gimnazija vzgaja „hujskače“, pa nevarno manipulacijo javnega mnenja.

Povezani z matičnim narodom

se aktivno vključujemo v družbeno dogajanje v državi, v kateri živimo

Če smo kljub temu mirni in na take provokacije ne odgovarjamo, potem to delamo v veri in prepričanju, da se bo nova socialistična vlada spoprijela tudi z našimi odprtimi vprašanji, ki resno terjajo priznanje za našo ljubezen do dokončne rešitve. To bi bilo najlepše movine in zvestobo državi v letu 25. obletnice njene osvoboditve in 50. obletnice plebiscita.“

Nato je predsednik ZSO z zadovoljstvom ugotovil, da bodo letos končno začeli graditi poslopje slov. gimnazije in dejal, da so bili v času koalicijskih vlad storjeni določeni koraki v korist in zaščito naše narodnostne skupnosti. Ne moremo in ne smemo pa zamolčati, je dejal, da so odprta še številna in bistvena vprašanja ter med drugim omenil potrebo po ustanovitvi javne strokovne kmetijske šole, potrebo stalne kulturne subvencije s strani zvezne in deželne vlade ter me-

sto posebnega kulturnega referenta za pospeševanje kulturne dejavnosti manjšine. Ob koncu pa je poudaril:

„Živeli in obstali bomo tako dolgo, dokler bomo kulturno močni in tvorni v tesni duhovni povezavi z matičnim narodom in kot taki aktivno vključeni v splošno družbeno dogajanje v državi, v kateri živimo. Le tako bomo tudi lahko izpolnjenobna družba poverja slehernemu vali vse plemenite naloge, ki jih soljudstvu povsod tam, kjer se srečata dva naroda. V želji, da bi mi in naš sosedni narod končno razumeli globoko človeški poziv Prešernove Zdravljice in se po njem ravnali, se združujemo z vsem ostalim avstrijskim ljudstvom v veselju in radovanju ob spominskem slavlju 25-letnice osvoboditve in 15-letnice podpisa državne pogodbe o vzpostavitvi svobodne in neodvisne Avstrije — naše skupne domovine!“

Odklanjamo ugotavljanje manjšine

kot neprimerno sredstvo za reševanje narodnostnih vprašanj

Govornik je potem spomnil, da na Koroškem v tem letu obhajamo tudi 50-letnico plebiscita in dejal, da bi prav ta obletnica morala biti povod za končno rešitev vseh odprtih vprašanj naše narodnostne skupnosti v duhu širokogrudnosti in strpnosti. Na žalost pa moramo ugotoviti, da gre razvoj, vsaj kar se tiče neuradnih, vendar najbolj

glasnih nacionalističnih organizacij, v nasprotno smer. Le tako moremo razumeti zahteve po spremembi posameznih določil šolskega zakona; le tako resolucije, ki zahtevajo, da se ne smejo upoštevati zahteve naše narodnostne skupnosti; le tako nasprotovanje proti priznanju enakopravnosti slovenskega uradnega jezika; le tako neprenehne zahteve

TONE SVETINA

22

UKANA

PRVA KNJIGA

Ko se je poslovil, jo je še enkrat prosil, naj mu oprost. „Saj veste, možki smo možki. Želel bi, da se srečava v boljših okoliščinah. Bili ste mi všeč. Prosil bi vas, da ne govorite o tem majorju, to bi bilo zame usodno. Napravil sem za vas, kolikor sem mogel.“

Obljubila mu je, da bo molčala. Odštorkljaj je po stopnicah. Kmalu potem je zaslišala ostru povelja. Vstala je in se napravila. Videla jih je, ko so odhajali v koloni čez senošet proti gozdu. Kamen se ji je odvalil od srca.

V izbi so oče, mati in hči sedeli brez besede in strmeli v ostanke slame in trsk, ki so jih Nemci pustili. Niso si še opomogli od strahu. Čakali so kot obsojenci, ker niso mogli verjeti, da je življenje ostalo in da je smrt s svojo koso zamahnila mimo.

Ko je Ana odprla vrata, so se vsi trije ozrli vanjo in jo začudeno gledali, ker v njenih očeh in v njenem izrazu ni bilo tistega, kar je ostalo v njih.

„Kakšni pa ste, oče?“ se je zgrozila.

„Ali so odšli?“ je vprašal.

„Odšli so. Res so odšli. Videla sem jih spodaj v grapi.“
„So mar res odšli?“ je vollo ponovil Travnikar in se z obema rokama prijel okoli vratu. Misli so se mu motale počasi in brez zveze. Bil je daleč in počasi se je vračal iz daljav v resničnost.

„Izdani smo bili. Prekletlo!“

„Naj vas obvežem, oče! Močno krvavite.“ Stekla je po stopnicah po svojo torbico. Vrnila se je in Travnikarju izmila in razkužila rane ter ga obvezala. Ves čas je stiskal zobe in tiho preklinjal vse izdajalce tega sveta, posebno pa belogardista, ki je pripeljal Nemce.

7

Ana je ostala še nekaj dni pri Travnikarjevih. Opomogla si je in zdravje se ji je vrnilo. Dnevi so bili mirni in topli. Domačija se je kopala v luči zimskega sonca, samotno tiha in odrezana od sveta. Odkar so Nemci odšli, ni bilo k hiši nikogar. Od domačih pa tudi ni nihče odšel ne v dolino ne k sosedom, od katerih je bil najbližji pol ure oddaljen. Travnikar ni mogel pričakati partizanov, zato se je še ves razbolel namenil na Jelovico. Mati, Ana in Tinka so mu branile, da bi hodil sam, svetovale so mu, naj bi zaradi pasjih ugrizov stopil k zdravniku v dolino. Jezno jih je zavračal, da ni neumen, da bi se še enkrat podajal belim v kremplje. Menil je, da se je znova rodil in da hoče pričakati konca nemške in bele golazni. V dolino pa bo šel šele s partizani. Resno je premišljal o tem, da bi odšel v gozdove. Mati in hči sta mu branili, ko pa sta videli, da trmasto vztraja pri svojem, sta se vdali. Onidve pa naj bi odšli v dolino. Na tej in na oni strani doline je bilo na po-bočjih pod gozdovi že več praznih domov. Prepričan je bil, da na svoji domačiji ne bo imel več mirne noči, dokler bo belogardist Tišovec spodaj pri Nemcih.

Veter je prinašal s primorske strani oddaljeno bobne-nje topov. Že nekaj dni so prisluškovali gmenju in vsak dan čakali, ker je Travnikar iz izkušnje vedel, da, kadar grmi na Primorskem, kmalu pride brigada.

Ko je nekega popoldneva Ana očetu prevezovala rane, je Tinka skozi okno uzrla kolono. Vsa razburjena je vzkliknila:

„Oče, mislim, da gredo partizani!“

Vsi so planili k oknu.

„Primož bo in naš Joža!“ je ugotovil stari.

Kmalu se je na vratih pojavil Primož. Že v veži je zapil na ves glas:

„Hej, Travnikar! Kje si? Kje se skrivaš? Sina sem ti pripeljal na obisk, ti pa spiš za pečjo, ko se mi mladi vojskujemo,“ je govoril med vrati.

„Kar naprej, fantje!“ je zavpil Travnikar ves razvnet.

Fantje so prihrumeli, sin Jože je padel materi v objem, obstali pa so začudeni in gledali Travnikarja, vsega obvezanega. Mož se je ponosno napel, izpod košatih obrvi so se mu bliskale oči.

„Kaj pa me gledate? Kakšna vojska ste? Vola, ki sem vam ga poslal na Pečano, ste pojedli, malo poropotali v robeh in se umaknili. Travnikar, ti se pa sam bijš s podivjanimi švabi. Poglejte me, kako so zmrcvarili starca!“ jim je ponosno razkazoval, kje je ranjen in pripovedoval, kaj se je bilo zgodilo. Vmes je naročil mami, naj fante postreže z moštom, kruhom in zaseko. Ana ga je obvezovala in zapletli so se v razgovor. Fantje so posedli po klopeh in stolah, Travnikar pa je preklinjal Tišovca, ki je pripeljal Nemce.

Materi pa je skrita skrb kljuvala v srcu. Za Janeza je popraševala sina in Primoža. Lagala sta ji, da je odšel na Primorsko. Mater pa je objela zla slutnja, da se je njenemu najmlajšemu, ki mu je tako branila, da ne bi šel v hoslo, nekaj zgodilo. Komaj jo je Joža potolažil.

„Tako oče Travnikar. Brigada gre na Jelovico. Prišli

Predstavniki ZKPOS obiskali SPZ

Minulo nedeljo in ponedeljek so se na povabilo Slovenske prosvetne zveze mudili na Koroškem predstavniki Zveze kulturno prosvetnih organizacij Slovenije. Delegacijo pod vodstvom predsednika Iva Tavčarja so sestavljali še trije člani predsedstva, in sicer podpredsednik Peter Toš, tajnik Martin Zakonjšek ter predsednik za glasbeno dejavnost Marijan Gabrijelčič. Goste iz Ljubljane sta na sedežu SPZ pričakala podpredsednik Herman Velik in tajnik Andrej Kokot.

V nedeljo popoldne so se gostje udeležili spominske proslave 25-letnice osvoboditve Avstrije in 15-letnice podpisa državne pogodbe, ki jo je ob sodelovanju SPZ priredila Zveza slovenskih organizacij na Koroškem. Predstavniki bratske organizacije iz Slovenije so imeli priložnost, da na tej proslavi vidijo delo in uspeh, ki so ga v zborovskem petju dosegli v SPZ včlanjeni pevski zbori. Zvečer so predstavniki ZKPOS in SPZ imeli v hotelu Korotan v Sekiri priteljski razgovor, na katerem je goste predsednik Hanzej Weiss z nekaterimi člani izvršnega odbora seznanil s težavami, s katerimi se SPZ srečava pri širjenju slovenske prosvete na Koroškem.

V ponedeljek je goste iz Ljubljane sprejel jugoslovanski generalni konzul v Celovcu dipl. inž. Karmelo Budihna. V ostalem pa so gostje obiskali nekatere kraje na Koroškem. Ob zaključku obiska je bil tudi skupni razgovor s predstavniki Krščanske kulturne zveze in Slovenske prosvetne zveze, ki ga je slednja priredila z namenom, da bi na področju kulturnega sodelovanja med matičnim narodom in koroškimi Slovenci dosegli čimboljše koordinacijo.

Prisluhnili smo pesmi naših pevcev

Na nedeljski spominski proslavi, ki jo je ob sodelovanju Slovenske prosvetne zveze priredila v Domu glasbe v Celovcu Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, smo imeli spet priložnost, da prisluhnemo pesmi naših pevskih zborov, ki so izvedli kulturni del te spominske proslave.

Kljub številnim prireditvam, ki jih Slovenci prirejamo v zadnjem času, je v nedeljo prišlo veliko ljubiteljev naše pesmi v Celovec. To je najboljši dokaz, da naše ljudstvo nad-

vse ljubi pesem, ki je nosilec našega kulturnega dela na Koroškem in hkrati tudi najbolj živa priča, da se Slovenci zavedamo svojega kulturnega poslanstva. Zlasti pa so to pokazale naše pevke in pevci, ki so pod vodstvom zborovodij Valentina Hartmana in Vladimira Prušnika v združenih zborih pokazali, kaj so delali in dosegli v zimskem času.

Ne bomo se spuščali v podrobnosti celotnega sporeda. Tu naj bo le izrečeno polno priznanje pevkam in pevcem, kakor tudi zborovod-

Pevski zbor „France Prešeren“ v Kranju je slavil 25-letnico obstoja

V pelek 29. maja je pevski zbor „France Prešeren“ v dvorani kina Center v Kranju priredil slavnostni koncert, ki ga je posvetil 25. obletnici svojega obstoja.

Koncerta, ki ga je vodil dirigent prof. Peter Lipar, se je udeležilo mnogo predstavnikov političnega in kulturnega življenja Kranja in Ljubljane, med njimi sekretar za prosveto in kulturo pri Izvršnem svetu SR Slovenije Slavko Bohanec in predsednik občinske skupščine Kranj Slavko Zalokar, prav tako pa tudi predstavniki obeh kulturnih organizacij koroških Slovencev.

Ob tej priliki je zbor „France Prešeren“ bil deležen številnih čestitk in priznanj. Podpredsednik Zveze

kulturno prosvetnih organizacij Slovenije Peter Toš je prof. Liparju izročil Gallusovo odličje ZKPOS, številnim pevcem pa Gallusove značke. V imenu Slovenske prosvetne zveze je jubilejnemu zboru čestlital tajnik Andrej Kokot ter v znak priznanja in prijateljskega sodelovanja s Slovenci na Koroškem predsedniku zbora in zborovodji izročil košaro cvetic.

Pevski zbor „France Prešeren“ v Kranju je v svoji 25-letni zgodovini dosegel lepe mednarodne uspehe. Na Koroškem je že večkrat bil gost Slovenske prosvetne zveze, nastopal pa je tudi v okviru medobčinske kulturne izmenjave v Železni Kapli.

jem, ki so skozi vso zimo vadili in se pripravljali za skupni nastop. Seveda sta pri tem prispevala levji delež dirigenta, ki sta zore vodila pri nastopu. Kvaliteta obeh združenih zborov je bila zelo visoka in sleherni poslušalec se je lahko prepričal, da so naši zbori od zadnjega skupnega nastopa v Celovcu napravili velik napredek; to ne samo pri izvajanju že znanih skladb in pesmi, marveč tudi pri pesmih, ki so jih v Celovcu peli prvič.

Predvsem smo bili presenečeni tudi nad številnimi solisti, ki so izredno lepo izvajali posamezne pesmi. Najprej nas je očaral Tomi Ogris, ki je čudovito zapel selsko pesem „Pubč s'm star šele 18 let; za njim je kot solist s Kernjakovč „Katrc“ presenetil Valentin Hartman ml., katerega lirični tenor je prišel polno do izraza tudi v pesmi „Pojdam v Rute“; Rezika Pörsch je zapela izredno težki solo v pesmi Lojzeta Lebiča „Travnče so žie zalieni“; potem sta posebno navdušila Anica Kežar in Mirko Ogris, ki sta zapela duet v pesmi „So še rožice v hartelnu zalovale“; pa tudi Hanzji Kežar je odlično zapel svoj že tradicionalni solo v pesmi „Jes pa moj hvažek“. Vsem solistom naj bo izrečena še enkrat posebna pohvala.

V kulturnem delu je kot recitator nastopil dr. Joško Buch, ki je izbral dve pesmi naših domačih pesnikov Valentina Polanška in Andreja Kokota. Obe pesmi, ki jih je dr.

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu

vabi na lepo ljudsko igro

„ROŽMARIN“

s katero bodo v soboto 6. junija 1970 ob 8. uri zvečer pri Miklavžu v Bilčovsu gostovali igralci prosvetnega društva iz Loma pri Tržiču. S tem nastopom prosvetaši iz Loma vračajo obisk našim igralcem, ki so bili njihovi gostje.

Ljubitelje odrskih prireditev prisrčno vabi

društveni odbor

Buch dovršeno recitiral, sta dali proslavi povsem domačo sliko. Ne nazadnje pa moramo omeniti pesnika Valentina Polanška, ki je posrečeno izvajal vlogo napovedovalca.

PARTIZANSKA GROBIŠČA NA KOROŠKEM Libuče

Na pokopališču v Libučah pri Pliberku je pokopan partizan Rudolf Trdina iz Mežice. Po poklicu je bil čevljar. V partizane je šel maja 1944 in bil kurir v vzhodnokoroškem odredu. Kot tak je padel 24. januarja 1945 v bojih z Nemci pri kmetu Movriju v St. Jurju nad Pliberkom.

Njegov grob se nahaja na severni strani cerkve. Gomila, na kateri trenutno stoji lesen križ, je vedno posuta z rožami, predvsem ob dnevu mrtvih in na dan libuškega sejma.

Kot mnogi kurirji, tako je bil tudi pokojni tovariš Rudolf Trdina žrtev bojev za Dravo. Prav skozi Libuče oziroma njeno okolico je namreč vodila kurirska pot, ki je povezovala narodnoosvobodilno gibanje med Peco in Svinško planino. In ta pot je od partizanskih kurirjev zahtevala mnoge žrtve. Spomnimo se žrtev na Komlju, kjer so SS-ovci zagrešili nečloveški zločin, ko so v gorečem posloju sežgali partizanske kurirje, med njimi tudi znanega tovariša Šorli Cirila — Domena iz Lobnika nad Zelezno Kaplo.

V pismih, ki jih brani Zveza koroških partizanov, so domačini iz okolice Pliberka izrazili mnenje, da je v Zgornjih Libučah pokopanih še več partizanskih kurirjev; a njihovi grobovi še niso bili odkriti, da bi jih prekopali na libuško pokopališče.

KOT ŽRTVE SO PADLI V BORBI ZA NAS!

Škofiče

Sedaj, ko se je vihar po občinskih volitvah že malo polegel, se oglašamo tudi iz Škofič, da v imenu naše „Skupnosti kmetov in delavcev“ izrečemo iskreno zahvalo vsem volivcem, ki so izkazali azupanje naši listi. Naša lista je pri teh volitvah zabeležila lep uspeh, saj je dobila 142 glasov in tako napram občinskim volitvam v letu 1964 pridobila 37 glasov. Za naše razmere je to vsekakor lep napredek, ki ga je ne nazadnje pripisati tudi močno pomlajenemu sestavu kandidatne liste. Taka odločitev se ni „obrestovala“ samo pri nas v Škofičah, ampak je postavitev novih oziroma mladih kandidatov tudi drugod ugodno vplivala na odločitev volivcev. Prepričani smo, da bo nosilec liste Herman Jäger, ki je postal občinski odbornik,

v občini zastopal interese volivcev, kakor je v svojem volilnem programu nakazala naša Skupnost kmetov in delavcev. —

Še nekaj moramo poročati: V naši fari hodi vedno manj ljudi v cerkev, in to predvsem od časa, ko je v naši cerkvi utihnilo slovensko petje. Zelja naših faranov po cerkvenem petju postaja vedno bolj očitna in mislimo, da bi gospod župnik storil prav, če bi naše pevce spet poklical. Potem bi ljudje spet rajši prihajali v cerkev.

V zadnjem času se je naš župnik v raznih listih odločno postavil za priznanje pravic slovenskemu ljudstvu na Koroškem. Vemo, da je zaradi tega šestokrat bil ostro napaden, toda mi ga zaradi tega le še bolj spoštujemo. Veliki večini naših faranov pa bi se še posebno prikupil, če bi v cerkvi spet uvedel slovensko petje. Prepričani smo, da bi pevci bili pripravljani.

ALCEY - TRIBUNA BRALCEV - TRITRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BR

Nimamo razloga, da bi se sramovali svojega jezika

Kadarkoli me pot zanese na Koroško, si ne morem kaj, da ne pomislim nekaj grenkega o naših rojakih s te in one strani meje.

Ko sem ob prvomajskih praznikih potoval po stranskih cestah Koroške, sem srečal le dva avtomobila s slovensko registracijo; vsi drugi so vozili le do Borovelj, Celovca in Beljaka. Naši ljudje niti ne vedo, kako čudovita je koroška pokrajina, na primer prelep pogled na Rož z visoke planote okoli Bilčovsa. Mar bi ne bilo lepo, če bi v Delu, gorenjskem Glasu in Večerni ne čitali le oglasov raznih trgovin iz Gradca ali Celovca, ampak tudi oglaševanje, ki bi vabili naše ljudi na izlete v številne vasice po Koroški? Kolikokrat bi človek tudi prenočil, da bi le vedel, kje vse so na razpolago prenočišča, koliko to stane itd.

Drugo pa, kar me vedno preseneča, je nespoštovanje slovenske govornice, kar tudi velja za rojake z obeh strani meje. Večkrat sem slišal naše nakupovalce, kako med seboj govorijo po nemško. Zadnjič — podobnih primerov je bilo več — mi je slovenska trgovka v neki vasi odgovarjala po nemško, čeprav sem spregovoril z njo po domače. Čudim pa se tudi, ali ni poguma, ali kaj, da ni več slovenskih napisov. Celo na pokopališčih jih ni! Kaj potem, če jih kak prenapetež uniči! Bodo tuji turisti vsaj videli, kaj se dogaja.

Slovenec je res malo, le okoli dva milijona. Toda tudi zlata in biserov je malo. Če pa je nečesa malo, je to še več vredno, zato res ni razloga, da bi se človek sramoval svojega jezika.

Prim. dr. Jurij Zalokar Begunje na Gorenjskem

Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA —

smo po Ano, ti greš pa lahko z nami. Dobro bi bilo, da pokažeš zdravniku te pasje ugrize,” je predlagal Primož.

Ana ga je podprla, da res ugrizi nekam modrijo. Mož ni dosti premišljal, odločil se je, da gre z njimi.

Fantje so jedli z velikim tekotom, stari pa je odšel na podstreho. Kaj kmalu se je vrnil s puško manliherico, razstavljena na dva dela. „Fantje, tudi jaz ne bom šel z vami s palico. Zaman so brskali švabi. Bila je v tramu.”

Vstopil se je sredi sobe in z razbolelimi rokami nerodno sestavljal puško, ki mu je dolga leta služila za divji lov. „Oče, dobro puško imate!” je dejal mlad, svetlolas fant, z zvezdo na rokavu, ki je vodil patroljo in je bil prvičkrat pri Travnikarju. Primož ga je predstavil, da je nov in da mu je ime Vojko. Vas pogovor je spremljal molče in zvedavo pasel oči zdaj po starcu, ki mu je bil posebno všeč, zdaj po Ani in po domači hčerki.

Oblečen je bil v olivno zeleno uniformo nemške pešadije, oči je imel bistre, lahno zasanjane, v obrazu pa se mu je mehko prelivala s pritajeno ostrino. Starec ga je pogledal.

„Ta, ta je pa lovskal!”

„Ali ste lovec?” ga je vprašal fant.

„Divji, vse življenje po malem,” se je zasmel Travnikar. „Kaj naj počnem v teh robeh? Tudi fantov se je malo prišlo, samo našega Joža ne,” se je obregnil v sina.

„Tega vleče v dolino.”

„Jaga, rita naga”, se je branil Joža, mati pa ga je podprla: „S to svojo norijo nam je že pred vojno večkrat nakopal žandarje na glavo. Vso hišo so nam prebrskali od vrla do tal.” „In nič staknili, grinte,” se je hehetal stari.

„Potem vam bo tale puška gotovo všeč,” je dejal Vojko in dvignil lepo izdelano puško z daljnogledom, ki jo je, odkar so prišli, pestoval po naročju in je tudi med jedjo ni dal iz rok.

Travnikarju so se poželjivo zasvetile oči. Strokovnjaško je vzel puško v roke, jo potežkal in dvignil k licu: „Vedno sem si želel takšne. Posebno na starost bi mi prišla prav, ko mi oči že pešajo. Je to civilna puška?”

„Vojaška, predelana. Moj oče je lovec. Dal mi jo je, ko sem odšel v hosto. Sam ne strelja. Boji se vojne in vsega, kar je v zvezi z njo. Je oportunist, kot takim pravimo partizani. Štiri leta prve svetovne vojne, pravi, mu je več kot dovolj. Dal mi je to puško, da si ohranim glavo. Odkar so hoste polne, se ne meni za lov in se ne premakne od doma. Le kadi, maje z glavo in obupuje nad podivjanim svetom.”

„E, to ima prav,” se je oglašila mati. Naš pa nori že od enainštiridesetega naprej in nosi glavo naprodaj, da nas bo vse spravil pod zemljo.”

Mož jo je jezno pogledal in se razhudil: „Tiho no, Jeral! Vsak naj se liže ven, kakor se more in zna. Mi se ne moremo.” Še vedno se je ukvarjal s puško, stopil k oknu in meril belo skalo pod hišo v grapi. „S takole bi podrli marsikaterega, le mirno roko, bistro oko in hladno srce je treba imeti,” je govoril Travnikar in se pozanimal, kako strelja.

„Dobro, v dobrih rokah. Na dvesto metrov v čelado, če dobro pomešiš. Na štiristo metrov stoječo postavo.”

„Kako si rekel? Bi ga zadel na štiristo metrov?” Staremu so legle na obraz čudne sence.

„O, zadel,” je potrdil fant s svetlimi lasmi.

Travnikarju so se zožile oči in zvit smehljal mu je ukričvil ustnice. Ves se je raznel in nenadoma je videl samo še fanta z ostriro strelsko puško.

„Poslušaj, tovariš! Kako ti je že ime? Vojko, ali ne? Ne vem, kaj bi ti dal, če bi mogel s tole puško ubiti belogardista, ki je pripeljal k nam Nemce. Jaz bi poizvedel,

kaj bi spodaj v postojanki na straži. In midva bi se odplazila nadenj. V akcijo,” je končal stari.

Fant je pomislil. „Dobro, oče! Če bova lahko prišla neopaženo v bližino, bi lahko poizkusila. Upal bi se ga zadel, če ni dlje kakor štiristo metrov.”

„Blizje bo,” je planil Travnikar in sovraštvo mu je sijalo iz oči. Vrnil je fantu puško in mu pomolil roko: „Drži, šla bova nadenj!” Fant mu jo je krepko stisnil in se nasmehnil.

Mati, ki je sledila razgovoru, se je oglašila: „Fej, Janez, sram te bodi! Ne kliči nesreče nad našo hišo! Ne bodi tak, kakor so oni, in ne slezaj rok po človeku! Jezus je rekel, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo!”

„Daj no mir, Jera in pozabi svojega Jezusa! Še pre-dobro vedo. Ali ti ni bilo zadnjič dovolj? Fantje,” se je obrnil k partizanom, „ta bi bila pa lepa, da bi se mi svetopisemsko tolkli. Oni nas s kamenjem, mi pa njih s kruhom. Ali pa tako: če te kdo udari po levem licu, mu nastavi še desno. Tišovec ne bo prej miroval, dokler ne bo videl mene na veji in ognja v našem slemenu. Travnikar ne bo mirno spal, dokler bo ta satan gazil zemljo. Ta nas je izdal. Bil je pri tvojih sorodnikih, ki so farški ljudje,” se je z očitkom obrnil k materi. „Tam je vse zvedel. Vedno sem jim bil trn v peti. Od kod pa naj Nemci vedo, kaj je z nami v tem zapuščenem kotu?”

Vojku so zaigrale oči: „Oče ima prav. Spomnim se še iz šolskih klopi, da smo se navduševali za drugačno geslo, ali ne Primož? In smo še zdaj tega mnenja. Če te kdo udari po levem licu enkrat, ga ti po gobcu usekaj dvakrat in še stoj pripravljen s pestmi.”

„Tako je,” so se zasmeljali fantje.

Travnikarju se je kar samo smejala. V njem se je sproščala veselost, pogum se je vrnil vanj in upanje, da se bo lahko branil. Ves preroben se je počutil med mladimi borci.

Njegošev spomenik na Lovčenu

ALI BO PESNIK
„GORSKEGA VENCA“
KONČNO
LE NAŠEL
SVOJ MIR?

Ko so se v Cetinju odločili, da bi na Lovčenu zgradili Njegošev mavzolej, niso razpisali natečaja, ampak so zaprosili kiparja Ivana Meštroviča, naj jim izpolni to željo. Kipar se je z veseljem lotil dela: „Vaša ponudba je zame velika čast,“ je dejal, „in vse kar hočem za plačilo, je kupa domačega sira in plečke od ovna!“ V tonah kamnitih gmot, vrednih močnejše lovčenske gorske gmote, naj bi bila po Meštrovičevi zamisli najdostojnejša oddolžitev Njegoševemu veličastju.

Toda zametek misli, tako poveljati črnogorskega duhovnega in političnega vodjo, pesnika „Gorskega venca“, sega daleč nazaj v leta po prvi svetovni vojni. Kipar Meštrovič je že takrat napravil osnutek za mavzolej na Lovčenu, vendar je z njim propadel; tedanje oblasti so se raje odločile za skromno kapelico, v katero so položili kosti največjega Črnogorca, „da bi imel končno mir“.

Po drugi svetovni vojni se je republika Črna gora spomnila Meštrovičeve zamisli. Prošila je velikega kiparja, naj izdelava načrte. In res jih je, z diokleciansko dimenzionalnostjo. Kipi, ki jih je v Splitu izklesal drug kipar po Meštrovičevih modelih (veliki umetnik je živel v Ameriki — op. ured.) so prišli celo že na Cetinje toda tu so obstali in leta so minevala.

Ob koncu leta 1968 so se Cetinjski končno zdramili. Občinska skupščina se je odločila, da bo Njegošev mavzolej in spomenik postavila vendarle vrh Lovčena. Zaradi tega bi morali odstraniti tamkajšnjo kapelico, kar pa ni dovolil arhierijski sabor srbske pravoslavne cerkve. Prepoved je sprožila plaz protestov po Črni gori: deževalo je pisem in brzojavk, študentje so priredili burne demonstracije; hkrati pa so začeli tudi že prihajati prvi prostovoljni prispevki. Tako opogumljena, je cetinjska občinska skupščina obvestila javnost, da kapela na Lovčenu pripada njej in ne cerkvi, da si je zagotovila pristanek črnogorskega zavoda za zaščito kulturnih spomenikov in da zato ne bo preklicala sklepa o postavitvi Njegoševga mavzoleja na Lovčenu.

Tako naj bi novi mavzolej s spomenikom in dvema kariatidama zamenjal sedanjo kapelico. K bo novi mavzolej stal in bo veliki Njegoš končno morda le našel mir in pokoj pod njegovo streho, bodo tam hranili tudi „zlato knjigo“ z imeni vseh organizacij in posameznikov, ki bodo kakorkoli podprli to delo.

Dotlej pa bodo potresi in viharji najbrž nezadržno do kraja razglodali zidove nekdanjega tihega, zamišljenega in otožno na budvanski zaliv in prastaro mestece Budvo zročega samostana Podostrog v Mainah, v katerem je Njegoš bival v poletnih mesecih in pesnil tam del svoje „Slobodijade“. Tam so ga tudi položili k prvemu, nikakor pa ne k zadnjemu počitku.

S Podostroga je imel nekoč Njegoš podobno čudovit razgled na morski zaliv pod seboj, kakor veliki Meštrovič iz svoje palače na splitskih Mejah. Toda avstroogrška monarhija je trmasto grizla v mejo s Črno goro, ki je nenehno tekla zdaj pred samostanom zdaj za njim.

Menihi so ga zato opustili in prešel je v zasebno last družine Tanovičev, ki so grebli po ameriških in kanadskih rudnikih, da so ga enako zagrizeno branili v črnogorski lasti.

Njegoševi zemski ostanki tam torej niso našli pokoja. Zato so jih prenesli visoko gori na najvišjo goro nad njim — na Lovčenu. Pod velikim podostroškim samostanskim zidovjem je ostala le prva Njegoševa nagrobna plošča, ki jo je varoval še Mitar, zadnji Tanovič v Podostrogu. Njej je do nedavnega še pripelovalo šumenje morja, ki mu je v prejšnjem stoletju prisluskoval vladika.

Se bo zdaj ta dolga, več kot stoletna Njegoševa posmrtna pot po krajših počitkih vendar-

Andrija Krstulović. Opravil je trdo in dolgoletno delo, ko se je iz ogromnega jablaniškega kamnitega sklada luščila pod njegovim dletom Njegoševa podoba. Monumentalne skulpture za mavzolej, Njegošev kip in dve kariatidi, pripoveduje Krstulović, so bili izklesani v ateljeju na splitskih Mejah, sedanji galeriji Meštrovič. Tu jih je Krstulović klesal v jablaniškem granitu po Meštrovičevi želji in njegovih modelih prav v tistem prostoru, kjer je nekoč sam Meštrovič oblikoval svoje avalske kariatide.

Meštrovič je zelo cenil Njegoša, v njem je videl pesnika in meslica. Znatno obseg, ki ga je Meštrovič namenil mavzoleju, razume Krstu-

Nekdanjemu črnogorskemu vladiki ter pesniku in mislecu Petru Petroviču Njegošu bodo postavili dostojen spomenik na Lovčenu. To bo Njegošev mavzolej, izdelan po načrtih velikega jugoslovanskega umetnika svetovnega slovesa Ivana Meštroviča. Dela naj bi bila zaključena do oktobra prihodnjega leta.

Zakaj mavzolej prav na vrhu Lovčena? Kraj nikakor ni bil izbran po naključju, tudi ne zato, ker je Njegoš tam pokopan, temveč na posebno željo Njegoša samega. Nekaj let pred smrtjo, ko je že čutil, da mu jetika šteje dneve, je Njegoš dejal svojim glavarjem: „Ko bom umrl, me pokopljite na vrhu. Tudi mrtev bi rad gledal svojo Črno goro!“

Njegoš je še pred smrtjo dal na vrhu Lovčena zgraditi cerkvico, ki je bila bolj podobna trdnjavi kakor svetišču, a to je bilo v slogu tistega časa in položaja, v katerem je bila mala državnica. Ko je umrl, so ga rojaki najprej pokopali v cerkvi, ki je v sklopu cetinjskega samostana (to so storili zaradi državniških motivov); šele po štirih letih so Njegoševe posmrtno ostanke odnesli na vrh Lovčena in jih pokopali v tamkajšnji cerkvi.

Vendar pa je imel Njegoš tam mir le do leta 1917. Ko so deželo zasedli Avstrijci, so Njegoševe kosti skrivaj prinesli nazaj v Cetinje. Avstrijci so hoteli na vrhu Lovčena postaviti spomenik cesarju Francu Jožefu. Cerkev na gori so podrli in se začeli ukvarjati z gradnjo podstavka za ogromno cesarsko figuro. Spomenika vendar niso nikdar postavili; prehitel jih je konec vojne.

Sedem let po končani prvi svetovni vojni so Njegoša spet preselili iz Cetinja na vrh Lovčena. Postavili so tam majhno kapelico, v kateri vladika in pesnik počiva še danes. Po zadnji vojni pa so se v Cetinju odločili, da bi na Lovčenu zgradili Njegošu veličasten spomenik — mavzolej. Medtem je bilo že mnogo razprav in najrazličnejših načrtov, zdaj pa izgleda, da bo zamisel končno le uresničena.

le za vselej končala v mavzoleju vrh Lovčena? In bo uresničena Meštrovičeva zamisel, ki je preživela dolgo pot od nekoč že zavržene zamisli do upodobitve tudi čez kontinente — bolj kot njegova zamisel Vidovdanskega hrama, ki je nikoli niso uresničili, čeprav je sredi vihrne prve svetovne vojne na Zahodu tako vzburla duhove, da so naklonili pozornost in razumevanje tudi težnjam v okove vklejenih narodov na Balkanu.

Njegošev spomenik po Meštrovičevih načrtih je klesal njegov sodelavec, splitski kipar

lovič tako, da je Njegoševa velika pesniška osebnost terjala tudi ustrežno dimenzijo v prostoru in gmoti. Monumentalnost pa narekuje tudi sam Lovčenu. Da je Meštrovič mislil na Njegoša — pesnika in misleca, dokazuje to, da ga je predstavil v narodni noši, sedečega in razmišljajočega, za njim pa razprostira svoja krila veliki orel.

Taka zamisel je Meštroviča vodila že ob njegovem prvem načrtu za Njegošev mavzolej leta 1925. Toda tisti, ki so takrat odločali, so menili, da je boljše kapela. Po zadnji vojni

pa so oblasti vendarle zaprosile Meštroviča, naj uresniči svojo davno zamisel. Ustregel je. Ker je živel in delal v Ameriki, je zaupal obdelavo kipov svojemu dolgoletnemu sodelavcu Krstuloviću. Zato je Krstulović pustil profesuro na zagrebški likovni akademiji in se preselil v Split v atelje na Mejah, kjer je ustvarjalnost spet zaživel.

Iz Amerike so prišli mavčni modeli v razmerju 1:1, Krstulović je zbral skupino klesarjev in leta 1954 se je delo lahko začelo. Trdo delo z zelo trdim zeleno-črnim jablaniškim granitom. Samo za Njegošev kip so v Jablanici odvalili 45-tonski blok. Zanj so morali razširiti celo železniški predor na progi proti Metkoviću. Njegošev kip je Krstulović končal leta 1957, kariatidi pa dve leti pozneje. Kip je visok 3,6 metra, dolg 3,2 in širok dva metra, tehta pa okrog 30 ton. Kariatidi sta visoki po 5,4 metra in vsaka tehta nekako 12 ton.

Med delom je Krstulović redno obveščal Meštroviča v Ameriki, kako napreduje, in mu pošiljal fotografije. In ko je bil Meštrovič leta 1959 zadnjič v Splitu, je tudi kariatidi videl že v kamnu. Potem so orjaški tovor naložili najprej na hrastove sani in ga na njih prepeljali v luko; od tam so ga z ladjo prepeljali v Budvo, od koder ga je poseben kamion odpeljal na Cetinje, kjer od takrat čaka, da bi ga spravili na vrh Lovčena.

Sam mavzolej naj bi po Meštrovičevi zamisli stal vrh Lovčena — to je bil tudi njegov pogoj, da je spomenik podaril črnogorski vladiki. Zunaj iz neobdelanega kamna naj bi ustvarjal vtis, kakor da raste iz žive gore. Dolg naj bi bil nekako 20 metrov. Prvi del je peristil, ob straneh prekrito dvorišče, podobno dvorišču splitskega Kašteleta. Sloni na neklesanih gmotah. Kariatidi naj bi stali ob vhodu v drugi del — grobnico. Sredi nje na plitvem podstavku Njegošev kip, v treh plitvih nišah ob strani pa kandelabri iz oniksa ali kakega drugega plemenitega kamna. Sarkofag bi ležal v kripti. Iz mavzoleja bi vodila pot na razgledno ploščad. Dohod v mavzolej bi omogočal predor v goro za stopnišče ali dvigalo, ki bi se končalo neposredno pred zgradbo.

Krstulović je prepričan, da bi bila to najprimernejša oddolžitev Njegoševemu spominu. Povedal je, da je Meštroviča ob njegovem zadnjem bivanju v Splitu obiskala črnogorska delegacija, da se mu zahvali in ga hkrati povabi k otvoritvi mavzoleja. Meštrovič jih je dvomeče pogledal, dvignil roko proti nebu in rekel: „Od tam vam bom telegrafiral!“ Umrl je leta 1962 v Ameriki, počiva pa v Otavah v Dalmatinski Zagori v mavzoleju, ki ga je bil leta 1931 postavil svoji družini.

Kakor zdaj kaže, bo skoraj deset let po smrti Meštroviča njegova umetnina — Njegošev spomenik na Lovčenu — morda le prišla na kraj, ki ga ji je določil še umetnik sam.

Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA —

„Fantje, danes je praznik zame, tak, kot ga še ni bilo. V klet grem in vam prinesem najboljšega. Tistega, ki sem ga zakopal,“ je dejal skrivnostno. Kmalu je bila pletenka na mizi in mladci so se zastoj upirali, češ da ne pijejo. Travnikar je hotel piti. Na zdravje, na smrt, na svobodo; in šele sedaj, ko je bil obdan od teh fantov in mu je toplo zavrelo po žilah, je dobil občutek, da stopa v novo življenje in da je premagal strah, ki so mu ga švabi vlili v kosti.

„Mati in Tinka, prinesita še fantom, naj jedo in vsakemu malico za na pot!“

Vstal je in dvignil kozarec: „Nekaj vam povem, fantje! Povejte vsem, kar jih hodi z uporniško puško po teh hribih: moja hiša je vaša hiša! Pri nas so vam vrata noč in dan odprta in kar bomo imeli mi, bo tudi za vas. Pijmo!“

Sredi najboljših volje sta Vojko in Primož že priganjalo fante, da morajo iti, ker je z nočjo treba biti na Jelovici, tako je naročil Orlov. Zato se je tudi stari pripravil. Ko so odhajali, sta na pragu jokali mama in Tinka. Tudi Ani so se ovlažile oči, ko se je poslovila in v slovo obe objela. Občutek krivde se je vnil. Sprejeli so jo, jo zdravili, in niti na misel jim ni prišlo, da bi lahko zavoljo nje izgubili življenje. Opazila je, da jo Primož vprašujoče gleda. Zdel se ji je zadržan in nič več tako prijazen.

Travnikar je vrgel puško na ramo. Prešerno je zavriskal in poklical švabe in belogardiste na korajžo.

„Čez tri dni se vrnem, ženske.“ Tinki pa je zabičal, naj ne pozabi na novega psa, ker hiša ne more biti brez čuvaja. Še to ji je naročil, naj se obrne na Fronto in naj se pozanima po belogardistu, kdaj in kje se pojavlja.

Potem so odšli po stezi proti grapi. Vojko in Travnikar spredaj, za njima Joža, Peter in drugi, zadaj pa sta šla Primož in Ana. V daljavi je še vedno bobnelo. Pod nogami

se jim je mel moker sneg in se nabiral na čevlje. Sončna pobočja pa so bila skoraj kopna.

„Orlov me je poslal pote,“ je dejal Primož hladno. „Všeč si jim v četi. Kuhar Nande je že napovedal, da ne boš dolgo pri nas. Rekel je, da so take, kot si ti, za v štab.“

Ana, ki je čutila spremembo v njegovem obnašanju in slutila zakaj, se je z globokim in otožnim pogledom zazrla vanj.

„Primož, tako težko mi je bilo brez vas in komaj sem vas pričakala. Tako izgubljeno sem se počutila. Zakaj me skušaš žaliti? Mar misliš, da si želim v štab, da mi ni dobro v četi? Res, moliš se, Primož. Borila se bom, kjer me bodo potrebovali. Vem, da nisem vojak. Toda povsod bom koristila po svojih močeh.“

„Oprosti, nisem mislil tako,“ se je opravičeval, ker je videl, da jo je prizadel. Ona pa je zamišljeno nadaljevala: „V hudih časih živimo. Te dni se mi je zazdelo življenje tako nesmiselno. Oče vam je prav povedal. Lahko bi dobili pogorišče. Veter bi raznosil pepel v grape. Nihče ne bi vedel zame. Tudi ti bi pozabil, edini, ki si me pustil tu. Morda bi bilo bolje tako.“

„Ne govori o tem.“ Drugega ni mogel reči, za to, kar je čutil, pa ni bilo besed. Lepša je bila kot poprej. Še bolj ga je privlačila in vznemirjala. Toda sum se še ni polegla.

Ustavili so se v požgani vasi. Od gruče hiš, stisnjenih na planjavi pod vrhom in obdanih z gozdom, njivami in sadovnjaki, je ostalo očrnelo zidovje. Osmojeni trami so se zrušili med zidovje. Ožgano sadno drevje ob hišah je štrlelo v nebo. Veter je jokal v črnih oknih pesem zapuščenosti. Jelek vonj po smodu, ki še ni izpuhtel, je zarezal v nosnice. Pred vrati neke hiše so zagledali psa, ki je sedel nepremično in zatleglo zavijal. Ni se zmenil zanje. Obstali so sredi vasi. Vas so požgale SS-enote en dan prej, preden so se spopadli z brigado na Ralitovcu.

„Tu bomo počivali, kot smo vedno,“ je dejal Vojko, obrnil ožgano desko in jo položil na kamnite stopnice. Posedli so, eden od njih pa je stopil na stražo.

Travnikar si je obrisal potno čelo in vzdihnil:

„Tu so živeli dobri in prijazni ljudje. Zdaj jih ni več. Razlepli so se na vse strani. Včasih se je razlegal vrisk otrok po tratah okoli vasi. Zdaj je vse mrtev in pust. E, fantje, če pomislim na vse, kar smo doživeli, se mi temni pred očmi. Kam gremo? Kam? Bil sem v Galiciji, do kolena v blatu in krvi, v strelskih jarkih, smrad in mrliči, da se mi še danes vzdiguje želodec. Ko so se fronte zlomile, so rekli: vojske je konec. Mislili smo, da je konec za vedno. Kako smo se zmotili! Obesili bi me kmalu na jablano, ki sem jo posadil s svojo roko!“

Starcu se je tresel glas. Žalost in gnev sta vela iz njegovih besed. Njegov pogled se je božajoče odtrgal od zidovja in poletel čez grape in globače proti hribovju na zahodu. Obstal je pod vrhom bele, kopaste gore.

„Fantje, pogledjte te hribe, te senožeti, vsekane med gozdove, naše hiše po teh hribih! Vasi v dolini. Tu smo živeli. Kar je, smo mi napravili, švabi pa bi nas radi zbrisali s te zemlje kot napako iz šolskega zvezka. Ne bodo nas, tudi če bodo ostali črni zidovi za Travnikarjevo domačijo. Kdo ve, kaj bo prišlo? Pa naj pride kar koli, vse bomo znova zgradili, vse, za novo življenje, samo da se podre ta umazani svet.“

Ana je poslušala starca in tudi vsi mladi so imeli oči uprte vanj.

„Huda bo še, najmanj eno zimo boste še prestali v hosti. Tako vam povem, Gregoričev nam manjka, Žagarjev in še nekaj tistih, ki so včasih hodili k nam,“ je preroško govoril starec.

Primož se je nemirno presedal, prekladal strojnico iz

Svetniki so bili odstavljeni

Med številnimi večjimi in manjšimi „reformami“, ki jih je začel izvajati Vatikan, je nedvomno vzbudila široko zanimanje in ponekod tudi razočaranje ali celo razburjenje odločitev o zmanjšanju števila svetnikov. Zakaj je cerkev nekatere svetnike, potem ko so ji stoletja zvesto služili, odstavila z oltarjev? Zato, je bilo rečeno, ker po vsej priliki niso nikoli obstojali, oziroma, ker so bila njihova dejanja zgolj plod ljudske fantazije. S tem cerkev potrjuje, da hoče spoštovati zgodovinske in znanstvene kriterije v tako občutljivi stvari, kot je izbira svetih mož in devic.

„Čistka“ ni doletela le svete Barbare, zaščitnice topničarjev. V sumljivo legendarno figuro je bil ponižan med drugimi tudi patron šoferjev in avtomobilistov — sveti Krištof. In kdo bi si mislil, da bodo nekega dne „odstavljeni“ tudi zaščitniki takih stanov, kot so kolariji, mlinarji, brusarji, brivci, kirurgi in filozofi? Razburjenje zlasti v Italiji, je bilo veliko in Vatikan je moral miriti: da se prizadeti lahko še naprej obračajo na tradicionalne patrone; bog bo razumel njihove stiske, njihovo vero in njihovo vdanost ter — kakor doslej — usliševal njihove prošnje.

Med drugimi so bili sveti Pavel puščavnik, sveti Krištof, sveta Suzana, sveti Evstahij, sveta Katarina, sveta Barbara, sveta Filomena in še kakih petindvajset drugih svetnikov izbranih iz vseh koledarjev, kar pomeni, da jim nikjer več ne bodo posvečali verskih obredov. Vseeno pa ostanejo na spisku mučenec in drugih svetnikov, ki ga hrani cerkev v svojih arhivih. Kdo ve, ali morda znanost nekega dne ne bo dognala, da je na primer sveta Tekla vendarle živela in delala čudeže?

Izbris nekaterih imen je samo del reforme. V resnici zadeva še dve kategoriji svetnikov: 33 svetnikov, ki so bili prej splošno in obvezno čaščeni, je prepuščeno lokalnemu kultu, na gotovo nadaljnjih 95 svetnikov pa je dovoljeno pozabiti. Smisel vsega tega je dokaj preprost. Verski koledar je bil natrpan z neznanimi imeni. Predvsem je koledar preveč zrcalil zgodovinsko-zemljepisne okvire vesoljne cerkve na ta način, da je bilo v njem sila mnogo Italijanov in za njimi še Francozov in Špancev. Drugih Evropejcev je bilo že znatno manj, medtem ko z ostalih širnih koncev sveta ni bilo tako rekoč nikogar. Vsega skupaj je bilo dano trinajstim narodom, da so bili njihovi sinovi povzdignjeni v svetniški stan. Cerkev, ki išče izhod v univerzalnosti, je to začelo narobe hoditi. Reforma koledarja naj bi popravila nekaj nesorazmerij in krivic: na mesto odpuščenih svetnikov so v seznamu godovnikov stopili mučenci iz Avstralije in Ugande, iz Latinske Amerike in z Japonske.

Kljub zagotovilom cerkvenih oblasti, da ti isti svetniki, ki niso dobili svojega datuma v novem razporedu 365 koledarskih dni, niso zaradi tega nič manj sveti, so verniki v raznih krajih določno čutili, da so izbrisali ravno „njihovega“ svetnika. Morda so bili najbolj udarjeni Neapeljčani, ko so nenadoma izvedeli, da je njihov sveti Gennaro zgolj „fakultativen“ svetnik. In to kljub temu, da je sveti Gennaro avtor enega najznamenitejših čudežev, ki se še zdaj redno ponavlja dvakrat na leto.

Vsako leto na pomlad in na jesen se svetnikova kri, ki jo hranijo v Neaplju kot najdragocenejšo relikvijo, spet utekočini. Množico, ki mora včasih čakati na čudež dolge dneve in noči, vsakokrat prevzame mistična vznemelenost. Papeževa odločitev je zato med Neapeljčani zbudila hudo kri. Potolažiti jih ni mogel

si otroci sami pečejo klobase na žaru in posedajo ob tabornem ognju, preden se odpravijo v lutkovno gledališče.

Otroški raj Legoland

Kakor ima Celovec svoj Minimundus — Mali svet ob Vrbskem jezeru, tako ima danski Billund svoj Legoland. Na površini 40.000 kvadratnih metrov je zraslo iz šestih milijonov kock in drugih delov okoli 600 majhnih stavb, tako različnih, kakor so bile v srednjeveškem danskem mestu. Zraven njih je v naselju prihodnosti „Futura“ trideset poslopij, ki so dilo zdaj še v svet domišljije, ob koncu stoletja pa bodo sestavni del podobe modernih mest.

Legolandsko naselje zavzema površino 3000 kvadratnih metrov, stoji pa v lepem parku, kjer ne manjka jezerc, gozdičkov in cvetličnih gred. Pred majhnim pristaniščem plovejo ladje,

v bližini je značilna danska vas z vsem, kar sodi zraven: s kovačnico in z vaškimi vodnjakom, z mlekarino in železniško postajo. Majhne stavbe imajo 30.000 okenc, mnoga izmed njih so zvečer osvetljena z drobnimi žarnicami.

Tisti, ki jim je vse to premalo, imajo še druge možnosti za razvedrilo. Za majhne deklice so organizatorji Legolanda uredili zbirko nad tristo punčk v izvornih nošah ter s stanovanjsko opremo iz obdobja od 16. do 19. stoletja; po vsem svetu bi težko našli kaj podobnega. Kdor ne hodi rad peš po miniaturnem naselju, se lahko pelje z eno izmed obeh majhnih železnic, na primer v indijansko vas, kjer

si otroci sami pečejo klobase na žaru in posedajo ob tabornem ognju, preden se odpravijo v lutkovno gledališče.

Otroški raj Legoland obično na leto na stotisoče ljudi iz vseh delov sveta. Ta del Danske pa je tudi sicer znan široko po svetu. V Billundu je namreč tovarna, v kateri izdelujejo svetovno znane kocke „Lego“. Raziskava je pokazala, da se 60 odstotkov otrok zahodnoevropskih otrok do 15 let najraje igra z billundskimi kockami in da iz teh proizvodov sestavlja hiše, stolpe, mostove, železnice, letala, avtomobilčke, mlino na veter in še vrsto drugih reči do 30 milijonov otrok po vsem svetu.

Letovanje naših otrok na Jadranu

Tudi letos bo letovala ena skupina otrok iz Koroške na morju, in sicer v Savudriji od 18. julija do 8. avgusta t. l.

Starši, ki želijo poslati otroke na letovanje, naj vložijo pismeno prošnjo, iz katere mora biti razvidno: ime, poklic in naslov staršev, ime otroka in izjava, če je že bil na letovanju in kolikokrat. Tej prošnji je treba priložiti:

- zadnje šolsko spričevalo,
 - priporočilo krajevne prosvetne ali zadržne organizacije,
 - osebno izkaznico s sliko in
 - režijski prispevek za dokazano socialno potrebne otroke šil.: 500.—
- (za ostale je treba plačati šil.: 1.000.—)

in vse skupaj poslati do najkasneje 30. junija 1970 na naslov: Počitniška kolonija, Gasometergasse 10, 9020 Celovec - Klagenfurt.

Vožnjo do Ljubljane in nazaj plača vsak udeleženec sam.

Posebno opozarjamo, da posameznih dokumentov ne sprejemamo. Za prijavenega velja šele otrok, za katerega so bili hkrati oddani vsi dokumenti. Po 30. juniju ne sprejemamo več prijav.

Za vsakega otroka je treba poleg navedenih dokumentov oddati tudi **zdravniško spričevalo**, ki pa ne sme biti izstavljeno prej kot 10 dni pred odhodom skupine na letovanje. Iz zdravniškega spričevala mora biti razvidno, da je za otroka letovanje na morju priporočljivo. **Šele ko prejmemo to spričevalo, velja otrok za dokončno prijavljenega.**

Otroci uživajo na letovanju zdravstveno zaščito, ki obsega:

- primerno sanitarno oskrbo pod vodstvom zdravnika,
- prvo pomoč in zdravstveno nego za lažja obolenja,
- v težkih primerih takojšnji prevoz v najbližji zdravstveni zavod.

Otroci pri zavodu niso zdravstveno niti nezgodno zavarovani. Zato morajo starši v slučaju bolezni povrniti stroške bolnice sami, v kolikor jim jih ne nadoknadi zavarovalnica, pri kateri so zavarovani.

Za osebno izkaznico otroka velja le izkaznica (Personalausweis), ki jo izstavi okrajno glavarstvo, ali pa potni list. Za otroke z osebnimi izkaznicami je potrebna tudi izjava (v nemščini) očeta oz. zakonitega zastopnika, da se strinja s potovanjem otroka v inozemstvo.

Za letovanje pridejo v poštev **le otroci v starosti od 9 do 14 let**, pri čemer imajo prednost otroci, ki še niso bili na letovanju. Otroci, ki so bili že tri in večkrat na letovanju, **bodo upoštevani samo v primeru, da bo še kakšno mesto prosto.** Starši, katerih otroci bodo sprejeti na letovanje, bodo po končanem prijavnem roku in po predložitvi zdravniškega spričevala dobili pismeno obvestilo in potrebna nadaljnja navodila.

Opozarjamo, da je število otrok, ki jih lahko sprejmemo, omejeno in da bodo otroci sprejeti po vrstnem redu prijav in po zdravstveni ter socialni potrebi.

niti spomin na to, da so tudi sami imeli že hude spore s svojim patronom.

Legendarni škof, ki je umrl mučeniške smrti leta 305 po Kristusu, je namreč še leta 1799 nosil naslov generalnega kapitana neapeljske vojske. Dobival je tudi ustrezno plačo, ki so jo pobirali duhovniki stolne cerkve. Leta 1799 pa je v Neaplju izbruhnila jakobinska revolucija, katere oblast je trajala nekaj mesecev. Pričakovati je bilo, da se bo sveti Gennaro v skladu s svojim činom v tem ne vrednem času vzdržal slehernega znamenja. On pa je vseeno storil običajni čudež in pred očmi množice utekočinil svojo strjeno kri. Po burbonski restavraciji se je zato sestalo vojno sodišče, ki je svetega Gennara degradiralo in na njegovo mesto imenovalo svetega Antona Padovanskega.

Morda je čistki med italijanskimi svetniki botrovalo tudi upanje, da bo to pomagalo pregnati prav nekrščanske navade. Ponekod

častijo domačega svetnika kar fanatično in se zatekajo k njemu bolj kot k samemu bogu in članom svete družine. Po zakotjih italijanskega polotoka se v taka čaščenja mešajo tudi še čisto poganske prvine, ki jih nista mogla zatrej niti duhovniški pritisk niti podiranje sodobnih civilizacijskih sredstev. Podobna usoda kot svetega Gennara je zadela tudi svetega Miklavža, katerega ostanki so pokopani v katedrali v Bariju. A v tem primeru „degradacija“ gotovo ni prizadela le Barežane...

Sicer pa vse žrtve gotovo niso mogle pasti na same Italijane. V red „zanemarljivih“ svetnikov je reforma potisnila Francozom njihovega Ludviga Pobožnega, Angležem pa kar zaščitnika njihovega imperija — svetega Jurija. V tem se kaže nekaj tiste pravičnosti, ki jo je Pavel VI. razglasil v encikliki „Populorum progressio“: narodi, ki so toliko časa gospodovali, naj vsaj delček svojega bogastva in preobilja naklonijo ljudstvom, ki so toliko časa trpela izkoriščanje in kolonialno nasilje.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA —

roke v roko in gledal proti Jelovici, ki je odsekano padala proti Dražgošam.

„Fantje, gremol Ta vonj me draži. Okus po pepelu imam v ustih. Na dom me spominja.“

„Saj res, pa pojdimol!“ je dejal Travnikar. Vstali so drug za drugim, poklicali stražarja in se razpočegnili v kolono. Po slabo zgaženi stezi so se vzpeli na pot, ki je vodila strmo navkreber. Kmalu so se pred njimi odprli prostori gozdovi.

Prišli so na pot. Tu je bila gaz steptana od mnogih nog. Na njej je bil korak lahak in varen.

Šli so po sledi za brigado.

„Svarun te čaka na Jelovici,“ je dejal Vojko Travnikarju, ki je stopal prvi.

8

V četi, ki ji je poveljavl Orlov, so nevarne in posebne naloge opravljali vedno le prostovoljci. Ali je bila to zasluga komandirja, ki je bil vojaško razgledan in sposoben, ali komisarja Pajka, ki je znal v moštvo brez posebnih umetnij vzdrževati borbenega duha, o tem ni nihče razmišljal. Morda je bil v zrok v tem, da je bila četa sestavljena iz mladih ljudi, delavcev, kmetov, študentov, ki so pobegnili pred Nemci, in je bila skoraj polovica njih komunistov. Dejstvo je bilo, da prostovoljci niso bili vprašanje in da je četa imela v bojih zavirljive uspehe, malo izgub, kar je o Orlovu širilo dober glas, moštvo pa dajalo zaupanje v poveljnika.

Bataljon je bil že nekaj dni na Jelovici. Komandir Orlov se je vračal s sestanka v spremstvu starejšega možakarja srednje rasti in svojevrstne pojave. Mačja kučma mu je čepela na nizkem in zgrbančenem čelu, pod katerim so se bliskale jezne oči nad ukrivljenim nosom. Malo je

škilil, kar je videz divjosti še povečalo. Na prvi pogled je kazalo, da z njim ni dobro zobati češenj. Bil je brez oprtnika. Za njima sta spešila dva mlajša fanta, sklonjena pod bremeni težkih nahrbtnikov, v katerih sta nosila razstrelivo. Možakarju hitra hoja ni bila po godu, zato je rekel:

„Kaj tako prekleto bežiš v to svojo četo, kot bi bila res najboljša v diviziji? Saj nimamo bataljona švabov za ritjo, poleg tega pa boš to noč prav gotovo mirno spal kakor jazbec, ker bom jaz zaposlil švabe.“

Orlov se je nasmeljal. „Pa ostani zadaj, če ne moreš, saj imaš čas! Zavedaj pa se, da z vsako zamujeno minuto podaljšuješ vojno, tovariš.“

„Tu pa! Da se boš pol leta bahal, da je Marko omagal. Ne, tega ti ne privoščim. Vojno pa ti lahko skrajšaš zavoljo mene, meni se ne mudi, ker sem potrpežljiv.“

„Ha, Marko, saj si spočit. Diverzanti polegati okoli štabov, mi vas pa čuvamo. Če bi bil jaz na Svarunovem mestu, bi poskrbel, da se ne bi dolgočasili. Zate tako pravijo, da si sam svoja komanda,“ je pikro dodal Orlov.

„Ti namest Svaruna, prvo noč pobegnem v drugo enoto. Svarun ve, kaj smo minerci in tudi, kdo je Marko. Ti pa ne razumeš nič, Svarunu ne segaš do gležnjev, čeprav se šopiriš s četo, kot bi bila res najboljša v brigadi,“ se je zaničljivo pačil Marko in ga od strani jezno pogledoval. „Misliš, da grem rad? Hudičevu malo se mi da, tako ti povem! Svarun nas je nagnal vse, prav vse do zadnjega, to noč na progo. Obveščevalci so prinesli vesti, da bodo šli vojaški transporti v Italijo. Mi, minerci, pa obe progi v zrak. S temi novinci in z revmatizmom. Korajža ni vse! To povem tebi, ki rad podcenjuješ diverzante, Orlov! Ob priliki te bom moral malo podučiti o tem. Dokler nas ne boš razumel, v partizanih ne boš daleč prišel, čeprav imaš dobre kolmolce in ti jezik uglajeno teče.“

„Prav je, da vas je nagnal. Svarun že ve, kaj dela, sicer bi vam še z minami vred kolena zarjavela,“ je dražil Orlov moža, ki ga je dobro poznal, da je zadovoljen le takrat, kadar se s kom lahko pošteno sporeče. To mu je bilo potrebno kot kruh. Rekel mu je dovolj za pošten preprij.

„Vidiš, kako si neumen kakor trava pod snegom. Zavoljo nas, kajne? Navadno čekanje! Zavoljo vas gremo na progo, da vam kolena ne zarjavijo po četah,“ je dejal zaničljivo pačil Marko in gga od strani jezno pogledoval. četne glave ne seže. Sicer pa nisi sam kriv, Orlov, če si vedno v četi. Tako je. Ne vem, kako bi ti zadevo razložil, da mi boš laže sledil. Marko bo z minerci ustavil nemške transporte, namenjene našim imenitnim zaveznikom. Minerci bomo zdražili Nemce, kot bi podrezal s palico v osir. Švabe pa ta čas, ko bodo progo popravljali, da jih ne bo zeblo, za vami. In vi, v četah, tovariš Orlov, vi jih boste lahko podili za seboj. To je taktika. Po mojem bi bilo drugače. Na žalost jaz ne poveljujem. Nemci bi se lahko v miru peljali naprej k Anglosasom v goste. Naj jih zdramijo iz spanja, naj se cukajo z njimi, ne pa da naše premražene rili na zimo pade po Jelovici. Ta vojna je navadno moderno sranje. V prvi svetovni vojni sem bil v „šturbataljonu“ in kaj je bilo pozimi? Včasih so bili ljudje bolj dostojni in pametni. Vedeli so, da je za tepež dovolj časa. Zato smo zimo prespali v kavernah, pili rum, kvartali in streljali v tarče v nasprotnih grabnih, da nam niso cevi zarjavlele. Toplino smo se v glavnem podnevi, nikoli pa ob praznikih in ponoči. Sedaj pa se tepemo podnevi in ponoči, v snegu in dežju, na petek ali svtetek, brez počitka, in to delajo vsi, ki se tepejo za boga ali brez njega. Tako je, Orlov.“

Orlov se je prizanesljivo nasmehnil in ga drezal naprej:

(Se nadaljuje)

za oddih in razvedrilo

SVEN O. BERGVIST

Veslaj, veslaj na Fiskeskär

Moral bi biti postavnejši, je razmišljal turobno. Lepši, da, posebno če pomisli na Astrid, to rožo, ki se ji je tako težko približati. Modra zvončnica in zlata trobentica je, cvečica, ki je vse cvetje v enem samem cvetu. A če nisi lep, pač nisi, to mu je bilo jasno. In če se ti lasje že malo redčijo in ti ne vise na čelo kodri, kot jih vidiš po slikah v časopisih, je pač tako. Tu se ne da veliko pomagati. In če si trmast kot vol, kot pravijo, potem si pač trmast.

Vendar je to greh. Posebno še, ko ona frfota v lepi, široki poletni obleki sem in tja po pomolu in očitno ne ve prav, ali naj se odpravi s kom z otoka ali ne.

Vendar je ne sme več spraševati, si je rekel. Sedel je v svojem čolnu in sam ni vedel, kaj naj napravi. Vreme je bilo lepo, da. In morda je bila to letos zadnja poletna nedelja... Kdo ve, kakšna bodo prihodnja poletja in prihodnje poletne nedelje?

"Astrid!" je poklical skoraj obupan. "Slišiš?"

Obrnila se je k njemu s takim začudenjem na odkritem, pravilnem obrazu, kot da ni razumela, kaj on misli. Stopila je nekaj korakov bliže. Krilo ji je zaplapolalo v vetru in lasje so se ji zableščali kot plamen v iskrih sončnih žarkih.

"Kaj praviš?" je nedolžno rekla, čeprav bi morala zdaj gotovo že vedeti.

"Samo mislil sem," je dejal, "mislil sem, če bi šla malo tja čez. Lepo vreme je in..."

"Ne, danes bom ostala doma," je rekla. Nič vesela ni bila videti, čeprav je bila tako mlada in lepa.

"A tako," je rekel in se ugriznil v ustnico, ker je bil tako neumen in jo je še enkrat vprašal.

Stala je in ga nekaj časa gledala, vendar se mu je zdelo, da gleda nekam daleč za njim. Nenadoma se je obrnila in pogledala proti velikim, pokriti barki, ki se je pravkar pripravljala na odhod. Ljudje v njej so se smejali in kričali. Nekdo jo je poklical, pa je samo odkimala z glavo...

To pravzaprav ni tako slabo, je pomislil, ko je sedel in držal vesla in jo želel odpeljati s sabo.

Se enkrat se je obrnila k njemu.

"Ne, ne ljubi se mi," je rekla. A zakaj je imela tako žalostne oči, ko so bile vendar tako lepo modre?

"Ne, ne," je rekel. Vendar ni bil razočaran. Če zdaj ne bo šla z njim, tudi s kom drugim ne bo šla.

Tedaj se je nekaj zgodilo. Nekdo je zadnji trenutek priletel na pomol. Lasje so mu vihrali in mahal je z rokami. Da, bil je iz vesele družbe na ladji. Spretno se je odgnal in skočil na barko. Vse je bilo sama mladost, poletje in razgibanost. Smeh in preglasil še motor, ki ga je nekdo vžgal.

"Pozdravljen, dedek Mraz!" je zaklicalo neko dekle z rdečimi lasmi in tujim naglasom.

Odpeljali so se.

Astrid, najlepša vseh deklet, je stala pred njim in nekaj razmišljala. Zardela je in se ni upala ozreti nanj, pa ji je šla beseda težko iz ust.

"No," je rekel, da bi ji pomagal. Tedaj je spregovorila.

"Saj grem lahko s tabo ven," je rekla.

Ni se obotavljal. Hitro je odrinil čoln in prijel za vesla. Kdo ve, morda bi si še premislila.

"No, pa gremo," je rekel in krepko udaril z vesli, da je brizgnila voda

v zrak... Hej! je pozdravil ves širni svet. Pogledal jo je in se moral obrniti proč. Zapeklo ga je v sencih in zazeblo po hrbenici.

"Ali misliš, da bi dolgo trajalo, če veslaš do Yternäsbyrggana?" je vprašala. Tudi ona je gledala vstran.

"Ne," je rekel in se uprl v vesla. "Kmalu si bom priskrbel motor," je dejal.

"Tako?" je rekla... In kam je pravzaprav gledala?

"Yternäsbyrggan?" je ponovil zamišljeno. "Misliš, da bi šla tja? Toliko ljudi je tam in..."

"Saj ni važno. Živahno in zanimivo je tam."

"Da, ampak..."

Bilo je razumljivo, da gresta tja, če ona hoče.

Naprej, si je mislil.

Potem pa...

Začel ji je pripovedovati o tistem otočku. Tako lepo je tam. Če se ti zdi, lahko loviš ribe. A treba ti jih ni, če nočeš. Lahko si kar tako tam. Z morja prihajajo valovi in udarjajo ob skale, divji in penasti... In tam je majhen zaliv, kjer je zatišje.

"Galebe boš lahko videla," je rekel in se ji nasmešnil.

"Da," je rekla, z mislimi nekje daleč proč od njega. Roke so ji izgubljene in mrtvo visele v naročju...

Zaželel si je, da bi stopil k njej, jih prijel in vdihnil življenje vanje.

Upri se je v vesla.

"Lahko bi šla tudi gor na otok in hodila po skalah," je rekel. "Nabirala bi cvetice in..."

Obrnila se je.

"Je to Yternäsbyrggan tam daleč?" je vprašala.

"Da, ampak..."

Več in več je govoril o otočku... ki leži še dlje in je lepši.

"Bomo videli," je rekla in se obrnila k njemu. Vendar je gledala mimo njega in bilo je, kot da je tu nekdo drug, s katerim sedi in se pogovarja.

"Na skalah lahko sediš in se sončiš," je rekel. "Lahko slišiš veter in ptiče in valove..."

"Da," je rekla... in videti je bilo, kot da se nekemu smehlja.

Upiral se je v vesla, kolikor je mogel.

Veslaj, veslaj na Fiskeskär, je mislil... In zanj je bil to njun otoček. Samo njun.

Prišla sta na Yternäsbyrggan, v hrup in gnečo, v smeh in v vpitje, med pesem harmonike in violine. Skočila je na obalo — in on skoraj tik za njo, da, a med tem, ko je odložil vesla — on, ki jo je pripeljal semkaj in naj bi jo pozneje peljal na Fiskeskär — je že stopil k njej drugi, mahal z rokami in ji hitel razlagati... Seveda je mislil priti včeraj na ples, kot sta se zmenila, vendar ni mogel, stari oče je zbolel, ne, pravzaprav mu je zbolela mati.

"Torej boš poskusila z drugim?" je rekel.

"Da," je rekla dekle... in se nasmešnila kot takrat v čolnu, samo bolj razločno.

"Prav res sem mislil, da boš šla danes z nami semkaj," je rekel fant in si nemirno segel v lase. "Pa je prišla sestra in..."

Tedaj je rdečelaska s tujim naglasom dvignila glavo izza strehe barke.

"No, dedek Mraz," je poklicala, "kaj še ne gremo? Saj tu vendar ni ničesar."

A fant je moral še toliko razložiti: da dela njegova sestra v Götetu oziroma nekje v Skane in...

"Morda se pa drugič dobiva?" je rekel.

Dekle ni odgovorila. Samo stala je. In on, ki je sedel v čolnu in naj bi jo peljal na Fiskeskär, tudi on ni vedel, kaj naj napravi. Samo sedel je.

Ko je barka hrupno odpeljala, je stala ona, najlepše dekle na svetu, tam na obali. Stala je in pravzaprav ni vedela, kakšno je življenje. Tudi mož v čolnu ni vedel tako gotovo, samo čutil je, da jo mora poklicati in jo skušati razvedriti.

"No, zdaj greva pa naprej," je rekel in se nasmejal. Da bo prav gotovo zadovoljna z otočkom, je dejal. Česa lepšega ni na tem svetu.

Previdno je splezala v čoln — previdno, kot da sanja in si zato ne upa stopiti narobe.

"Domov hočem," je rekla.

"Domov?"

"Da. Upam, da mi oprostiš."

"Seveda," je rekel, odrinil čoln od brega in sedel k veslom. Zamišljeno je veslal ven iz zaliva. Veslaj, veslaj na Fiskeskär, si je mislil — ko je videl, kako otoček izginja v daljavi in se potaplja v morje. Veslaj, veslaj na Fiskeskär... A sedaj se je krepko upiral v vesla, saj sta šla proti domu.

Drago Ketiš

Nokturno

Ostal sem nem naslonjen na zid v svojem zapuščenem hramu vse vem ti bežiš mrko in trpko prihajam in grem grem in prihajam tavam in tavam usta so željna prišel sem moj pristan je ostal ti bežiš mrko in trpko vrnil se bo med mrzle zidove vse vem vse vem le žalost le dolgčas

Red mora biti

Na vogalu Jeruzalemske aleje in Novega Švejta je bilo živahno, kot je že običaj ob opoldanskem prometni konici. Razen semaforov je promet urejeval tudi državljani miličnik, ki je stal sredi križišča.

Legalno, hočem reči: takrat, ko se je prižgala zelena luč, sem spretno zapeljala čez zebro in hotela zaviti v levo. Nenadoma je za menoj zabrlizgalo. S prirojenim instinktom sem začutila, da je bil žvižg namenjen meni.

Ustavila sem avtomobil. Državljan miličnik se mi je približal z dostojanstvenimi koraki, kot se uradni osebi spodobi. Skrajša sem bila še kar zadovoljna, saj je bil vljuden in po pravici povedano, bil je — moj tip. Morala sem se mu zdeti posebno privlačna takole za volanom, če je tak ugleden funkcionar zapustil svoje pomembno mesto na križišču in se mi približal. Ko je zahteval, naj mu pokažem vozniško dovoljenje in prometno knjižico, sem še vedno mislila, da je to le pretveza, da bi se seznanil z menoj.

Natančno je pregledal dokumente, potem mi je privoščil dolg pogled in globoko zavzdihnil. Ne maram miličnikov, ki vzdihujejo. Po navadi sledijo neprijetnosti.

In res!

"Gospa, plačali boste kazen," je dejala oblast in mi vrnila legitimacije.

Ko sem zaslišala te besede, je bilo na mah konec iluzij.

"Oprostite, tovariš miličnik, vendar bi rada vedela zakaj."

"Gospa, zapeljali ste v levo, še preden je šel mimo prvi val pešcev," mi je pojasnil varuh reda.

Medtem ko sva se z miličnikom pogovarjala, je na križišču zastal promet. Vozniki so živčno pogledovali proti miličniku in začeli hupati. Padale so že prve psovke.

"Nočem reči, da ne bom plačala, vendar me zanima... kaj pravzaprav pomeni — prvi val pešcev," sem trmasto spraševala.

Zdaj se je za nama ustavil tudi tramvaj.

"Prvi val je — prvi val," mi je miličnik spodobno in strokovno pojasnil.

Motoristi, vojniki tramvajev in šoferji so začeli izgubljati živce in pretiti s pestmi. Neki posebno živčen velikan je z muko pomolil glavo skozi sprednje okno svojega avtomobila in zahteval — miličnikovo številko, češ da ga bo prijavil. Na križišču je bil malone blokiran ves promet in vladal je nepopisen hršč in trušč.

"In kako dolgo je treba čakati, da gre mimo prvi val?" sem spraševala naprej.

"Boste plačali ali ne?" je že tudi miličnik postajal malce nestrpen.

"Ne gre za to, ali bom plačala ali ne, gre za princip. Če bom že plačala, se hočem iz tega tudi kaj naučiti. Recimo, da je prvi val že odšel mimo, jaz zapeljem na prazno zebro, takrat pa se pojavi na njej še kakšen zapoznel pešec. Mar le-ta tudi še sodi v prvi val ali je navaden individualnež?"

Vedno večja gruča vozil je trobila, piskala in hropla.

"Vsak ima pravico stopiti na zebro, vse dokler gori zelena luč", je spet pojasnjeval miličnik. "Če pa se prižge rdeča, mora pač počakati. Vi pa, gospa, plačajte, prosim, ker niste počakali, da bi šel mimo prvi val."

Zdaj je križišče postalo podobno japonskemu mestu, ki ga je pravkar zadel potres, združen s požarom San Francisca.

Iz stranske ulice se je do miličnika pririnil neki zadihani šofer.

"Rad bi vas vprašal, tovariš miličnik, kaj je vzrok temu zastoj? Mar se bo peljal skozi mesto kak tuj državnik?"

Miličnik mu je začel dobrodušno pojasnjevati:

"Vidite, pripetilo se je, da je gospa zapeljala na zebro, ne da bi spustila mimo prvi val pešcev. Kazni se sicer nikakor ne bo mogla izogniti, vendar pa ima vsak državljani pravico vedeti, zakaj plača... Kje ste pa vi, tovariš, parkirali svoj avtomobil?"

"Tamle, tovariš miličnik, za tistim zelenim kamionom."

"Ste ugasnili motor?"

"Hm, nisem. Za teh nekaj minut sem menil, da..."

"Torej boste plačali kazen. Šofer ne sme zapustiti vozila s prižganim motorjem. Na ulici mora vladati red..."

Štefanija Grodzenska

"Pomlad je prišla," je rekla gospa Herzlieb in pričakujoče pogledala svojega moža.

"Vem," je zabrundal on, "vrt bo treba prekopat."

Ona je vzdihnila. "Seveda, Oskar. Toda poglej malo okrog sebe. Narava se prebuja. Poglej te ljubke zvončke..."

"Aha, nekaj sem se spomnil," jo je prekinil gospod Herzlieb. "Najin sin pa ni niti najmanj ljubeč. Njegov učitelj mi je povedal danes zjutraj, da bo imel Klaus-Dieter v vedenju samo dobro, ker je nekemu soščolcu vtaknil gosonico v vrečko s kruhom."

Gospa Herzlieb pa je bila romantično razpoložena. "Klaus-Dieter je pač pravi fant. Poglej to čudovito rumeno barvo dreva. In kostanj se odpira..." Gospod Herzlieb je obpiral...

"Torej boš poskusila z drugim?" je rekel.

"Da," je rekla dekle... in se nasmešnila kot takrat v čolnu, samo bolj razločno.

Pomladanski občutki

stal na mestu. "Najvažnejšega ti še nisem povedal: Krauseja so pognali iz službe. Spet je bil enkrat pijan in je moral bruhati sredi konference. Samo pomisli!"

"Gроза," je rekla gospa Herzlieb in se namrdnila.

Stopala sta mimo sveže preorane njive. "Oskar," je rekla zamišljena, "se še spomniš? Pred petnajstimi leti?"

"Pred petnajstimi leti?" Ni je razumel. "Pred petnajstimi leti smo odprli premogovnik."

"Tudi to," je pokimala. "Se ne moreš spomniti ničesar drugega? Pred petnajstimi leti, za to njivo?"

Premišljeval je. "Verjetno smo kradli krompir. Ali pa repo."

"Toda, Oskar," je rekla in sramežljivo zardela, "pred petnajstimi leti si me tukaj prvič — mislim, za španskim bezgom tamle sva..."

Nejasno se je spomnil. "Česa si ženske ne zapomniti?" je pohvalno pokimal. "Si že telefonirala vrtnariji, da bomo vsaj letos pravočasno dobili sadike?"

"Oskar," je rekla gospa Herzlieb odsotno, "stopiva po poti do starega španskega bezga."

"Prav," se je vdal. "To je sicer ovinek, jaz pa sem hotel slišati športna poročila ob sedmih. Če pa že mora biti..."

Ko sta stala pod španskim bezgom, so se gospa Herzlieb orosile oči. Njen mož pa je žvižgal narodno pesem Béli španski bezeg.

"Se še spominjaš, Oskar," je rekla zasanjano, "nosila sem svoj svetli pomladanski kostim, potem pa je bil čisto umazan od trave..."

"Mojo sivo obleko je treba odnesti v čistilnico," se je spomnil on. "Že nekajkrat sem ti rekel, da so na njej madeži od likerja. Ti pač nikoli nič ne misliš."

"Ti si takrat nosil usnjene kratke hlače," je premišljevala gospa Herzlieb. "Mimogrede, imel si zelo lepe noge in vsa dekleta v vasi so se ozirala za teboj."

"Tako?" Počutil se je počaščenega. "Saj tudi ti nisi bila tako slaba. Prav čeden deklič si bila."

"Bila?"

"No, mami," je rekel in ji položil roko okrog bokov, "saj si še vedno najboljša."

"Prav tak pomladanski večer je bil kot danes," je menila. "Nebo je bilo oranžno rdeče in midva sva sedela pod belim španskim bezgom. Kaj ne bi še danes malo..."

"Pomisli na madeže od trave!" je rekel. "Saj ne služim samo za čistilnico."

"Saj lahko sedeva na časopis," je predlagala ona.

Počasi je razgrnil časopis in pri tem dalj časa ogledoval športna poročila. Končno sta sedela.

"Ljubi," je rekla in naslonila glavo na njegove rame, "zdaj je skoraj tako kot tedaj."

Potem je začelo deževati.

RADIO PROGRAM

REGIONALNI PROGRAM

Poročila: 5.00, 6.30, 8.00, 10.00, 13.00, 17.00, 19.00, 20.00, 22.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih):
5.30 Kmetijska oddaja, 5.40 Jutranja opažanja, 5.43 Pisane jutranje melodije, 6.00 Jutranja gimnastika, 6.45 Deželni razgled, 7.00 Glasbeni mozaik, 7.45 Lokalna poročila, 8.05 Zvenec jutranji pozdrav, 8.15 Obzornik za ženo, 9.00 Šolska oddaja, 10.05 Šolska oddaja, 11.30 Oddaja za podeželje, 11.40 Nasveti za vas, 11.45 Za avtomobiliste, 13.05 Deželni razgled, 13.30 Glasba po kosilu, 14.00 Za ženo, 14.15 Slovenska oddaja, 15.30 Otroška ura, 16.00 Venček melodij, 18.15 Odmev časa, 18.45 Šport, 18.55 Lahko noč otrokom, 19.03 Pregled sporeda, 19.05 Zabeležite si, 19.35 Melodija in ritem, 22.10 Šport iz vsega sveta.

Sobota, 6. 6.: 5.05 Ljudske viže — 7.55 Naš hišni vrt — 8.05 Godba na pihala — 8.20 Obzornik za ženo — 10.05 Šolska oddaja — 11.00 Naša lepa domovina — 13.50 Za zbiralce znamk — 14.00 Zabavni koncert — 15.30 Po željah — 17.40 Gledališke anekdote — 18.00 Mala solistična parada — 18.40 Kulturna in umetnostna kritika — 19.40 Melodije in ritem — 20.10 Filmska abeceda — 21.10 Zveneca Avstrija — 22.25 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 7. 6.: 6.35 Ljudska glasba z Dunaja — 7.30 Poročila — 7.35 Ljudske viže — 8.00 Poročila — 8.05 Zvenec jutranji pozdrav — 8.15 Kaj je novega — 9.45 Dunajski zajtrk z glasbo — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.00 Poročila — 13.45 Iz domovine — 14.30 Po željah — 16.30 Življenje in delo bratov Schrammel — 17.00 Poročila — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Večerni koncert — 18.30 Razgovor o umetnosti — 18.45 Pridite in zapoje — 19.00 Nedeljski šport — 19.50 Govori deželni glavar Sima — 20.00 Poročila — 20.10 Nogometno svetovno prvenstvo — 21.00 Operetne melodije — 21.30 Staroavstrijska književnost — 22.00 Poročila.

Ponedeljek, 8. 6.: 5.05 Pihalna godba — 9.00 Šolska oddaja — 10.15 Evropski pripovedniki — 11.00 Mojo obrt ljubim zelo — 14.30 Knjižni kotiček — 15.00 Komorna glasba — 16.15 Je bilo takrat res boljše? — 17.10 Na kavi pri lise — 18.00 Oddaja kmetijske zbornice — 19.15 In ljudje so tako prijetni — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 „Polži jedo travo“, radijska igra — 21.30 Ljudska glasba sosedov: Madžarska.

Torek, 9. 6.: 5.05 Pihalna godba — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Dežela ob Dravi — 10.05 Avstrijske usode — 10.35 Dela velikih mojstrov — 11.00 Ljudska glasba — 14.30 Za mladino — 14.45 Ljudska prosveta na Koroškem — 15.00 Ljudska glasba — 16.15 Dober napoj — 18.00 Oddaja sindikalne zveze — 19.15 In kaj pravite vi? — 20.10 Orkestralni koncert — 21.30 Veselo iz male redakcije.

Sreda, 10. 6.: 5.05 Godba na pihala — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note — 10.05 Šolska oddaja — 10.15 Brema spovedne molitvenosti — 11.00 Koračnice španskih bikoborcev — 14.30 Koroška včeraj in danes — 15.00 Orglska glasba iz Koroške — 16.15 Kdo naj študira? — 16.30 Operetni koncert — 17.10 V dunajski kavarni — 18.00 Oddaja industrije — 19.15 Jezik domovine — 20.10 Utopija ali stvarnost — 21.00 Brati in razumeti — 21.15 Staroavstrijska slikarica.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 6. 6.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 7. 6.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 8. 6.: 13.45 Informacije — Glasbena lojtrca od nas do vas.

Torek, 9. 6.: 13.45 Informacije — Za krmilom — športni mozaik.

Sreda, 10. 6.: 13.45 Informacije — Pri mojstrih govorene in pete besede.

Četrtek, 11. 6.: 13.45 Informacije — Revija popevk — Našim mladim poslušalcem.

Petek, 12. 6.: 13.45 Informacije — Zgodovina, roman, ki ga piše življenje.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30, 5.00, 7.00, 8.00, 9.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 17.00, 18.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih):
4.45 Informativna oddaja, 5.30 Danes za vas, 6.00 Jutranja kronika, 7.25 Pregled sporeda, 10.00 Danes dopoldne, 10.15 Pri vas doma, 12.30 Kmetijski nasveti, 13.15 Obvestila in zabavna glasba, 13.30 Priporočajo vam, 15.00 Dogodki in odmevi, 15.30 Glasbeni intermezzo, 16.00 Vsak dan za vas, 19.00 Lahko noč otroci, 19.10 Obvestila, 19.30 Radijski dnevnik, 23.05 Literarni nokturno.

Sobota, 6. 6.: 8.04 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Orkester Hans Carste — 12.10 S plesom in pesmijo skozi pomlad — 12.40 Veseli zvoki — 14.05 Glasbena pravljica — 14.25 Vrtljak z domačimi melodijami — 15.40 Baritonist Laszlo Jambor poje arije iz Verdijevih oper — 17.05 Greto v kino — 17.35 Ansambel Joe Plee — 17.45 Jezikovni pogovori — 18.15 Dobimo se ob isti uri — 18.45 S književna trga — 19.15 Ansambel Borisa Kovačiča — 20.00 Zabavna radijska igra — 20.30 Vedri zvoki — 21.15 Glasba ne pozna meja — 22.15 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

Nedelja, 7. 6.: 6.00 Dobro jutro — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 8.48 Orkestralne skladbe za mladino — 9.05 Srečanje v studiu 14 — 10.05 Še pomnite, tovariši — 10.25 Pesmi borbe in dela — 10.45 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 13.30 Nedeljska reportaža — 13.50 Z novimi ansambli domačih viž — 14.05 Priljubljene melodije s pevci in pihalnim ansamblom Francija Puharja — 14.30 Humoreska tedna — 14.50 Orkester 100 Strings — 15.05 Melodije in ritmi za nedeljsko popoldne — 16.00 Zabavna radijska igra — 16.27 Lahka orkestralna glasba — 17.05 Nedeljsko športno popoldne — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Zabavno glasbena oddaja — 22.15 Vabilo na ples — 22.40 Popevke iz studija Zagreb — 23.15 Jazz za vse.

Ponedeljek, 8. 6.: 8.04 Glasbena matineja — 9.05 Za mlade radovedneže — 9.20 Cicibanov svet — 9.45 Orkester Caravelli — 12.10 S simfoničnimi plesi s Koroškega v Makedonijo — 12.40 Koncert pihalnih orkestror — 14.05 Orkester bavarskega radia — 14.35 Voščila — 15.40 Slovenski skladatelji od romantike do danes: Peter Lipar — 17.05 Operni koncert — 18.35 Mladinska oddaja — 19.15 Ansambel Pavla Kosca — 20.00 Koncert simfoničnega orkestra RT Zagreb — 22.15 Za ljubitelje jazz — 23.15 Popevke iz studija Beograd — 23.40 Zaplešimo z orkestrom Billy May.

Torek, 9. 6.: 8.04 Opera matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Godba Ljudske mlilce iz Ljubljane — 9.45

Slovenske narodne pesmi iz Bele Krajine — 12.10 Igra violinist Karlo Rupel — 12.40 Od vasi do vasi — 14.05 Glasbena udeleževanje mladih — 14.25 Igra Plesni orkester RTV Ljubljana — 14.40 Mladinska oddaja — 15.40 Odlomki iz opere „Čarobne gosli“ — 17.05 Beethovenova dela v izvedbah domačih umetnikov — 18.15 V terek nasvidenje — 18.45 Narava in človek — 19.15 Ansambel Mihe Davžana — 20.00 Prodajalna melodij — 20.30 Okus peka, radijska igra — 21.30 Koncert lahke glasbe — 22.15 Jugoslovanska glasba — 23.15 Popevke iz studija Zagreb — 23.40 Lahko noč z orkestrom Marty Gold.

Sreda, 10. 6.: 8.04 Glasbena matineja — 9.05 Nenavadni pogovori — 9.25 Iz glasbenih šol — 9.45 Ansambel Tommy Gumina — 12.10 Odlomki iz opere „Gorenjski slavček“ — 12.40 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 14.05 Operetni odlomki — 14.35 Voščila — 15.40 Odskočna deska — 17.05 Mladina sebi in vam — 18.15 Rad imam glasbo — 18.40 Naš razgovor — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Ti in opera — 22.15 S festivalov jazz — 23.15 Popevke iz studija Beograd — 23.40 Lahko noč z orkestrom Horst Jankowski.

Četrtek, 11. 6.: 8.04 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Lepe melodije — 12.10 Ansambel Slovenskih solistov — 12.40 Čez polja in potoke — 14.05 Pesem iz mladih grl — 14.25 Igra Plesni orkester RTV Ljubljana — 14.40 Mehurčki — 15.40 Komorni zbor

AVSTRIJA

1. PROGRAM

Sobota, 6. 6.: 16.15 Za otroke — 16.40 Za družino: izlet v Puerto Rico — 17.05 Vstaja na severu — 17.30 Boutique — 18.00 Tedenski obzornik — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Dober večer v soboto želi Heinz Conrad — 19.30 Čas v sliki in tedenski komentar — 20.06 Šport — 20.15 Čar varieteteja — 21.45 Šport — 22.15 Čas v sliki — 22.30 Tajna naloga za Johna Draka — 22.50 Nogometno svetovno prvenstvo: Urugvaj-Italija.

Nedelja, 7. 6.: 13.30 Nogometno svetovno prvenstvo — 14.30 Napačni bonboni, mladinski film — 15.30 Konjske dirke — 16.20 Za otroke — 16.30 Flipper — 16.55 Kontakt — 17.15 Gorski vodič, dokumentarni film — 17.50 Iz moje knjižnice — 18.20 Oknar: Cvetoč Dunaj — 18.50 Nogometno svetovno prvenstvo: Anglija-Brazilijska — 19.45 Čas v sliki — 19.55 Nadaljevanje nogometne tekme — 20.50 Tajnosti morja — 21.40 Koncert dunajskih filharmonikov — 22.40 Čas v sliki in vprašanje tedna — 23.05 Nogometno svetovno prvenstvo: Zahodna Nemčija-Bolgarija.

Ponedeljek, 8. 6.: 17.00 Nogometno svetovno prvenstvo — 18.00 Znanost aktualno — 18.25 Podoba Avstrije — 18.50 Družina Feuerstein — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Mož s kovčkom: Kje je gospa? — 21.00 Poštni predal 7000 — 21.15 Motorama — 22.15 Čas v sliki.

Torek, 9. 6.: 18.00 Angleščina — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Dagodivščine Chevaliera de Reccija — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Pesem iz Avstrije: Tirolska — 21.05 Dežela faraonov — 22.45 Čas v sliki.

Sreda, 10. 6.: 10.00 Zvok iz človeške roke — 10.30 Mesto dela zgodovino — 11.00 Dežela faraonov — 12.40 Motorama — 16.30 Za otroke — 17.10 Mala risarska šola — 17.35 Lassie — 18.00 Francoščina — 18.25 Podoba Avstrije — 18.50 Televizijska kuhinja — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Panorama — 21.00 Izpolnjeno življenje Alexandra Dubronskega — 22.35 Čas vsliki — 22.50 Nogometno svetovno prvenstvo: Zahodna Nemčija-Peru.

Četrtek, 11. 6.: 10.00 Hongkong — 10.30 Baj makri smrti — 11.00 Avtodata — 11.30 Kaj je čas? — 12.00 Na obisku pri H. C. Artmannu — 17.00 Nogometno svetovno prvenstvo — 18.00 Italijanščina — 18.25 Športni mozaik — 18.50 Inspektor Leclerc ugotavlja — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Hotel Royal, kriminalna igra — 21.45 Jour fixe — 22.40 Čas v sliki — 22.50 Nogometno svetovno prvenstvo: Anglija-Češko-slovaška.

Petek, 12. 6.: 10.00 Kaj morem postati? — 10.30 Egon Schiele — 11.00 Angeli na zemlji — 17.00 Nogometno svetovno prvenstvo — 18.00 Novo iz kmetijstva — 18.25 Podoba Avstrije — 18.41 Oddaja kmetijske zbornice — 18.50 Očarljiva Jeannie — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Komoda — 21.05 Aktualni dogodki — 22.05 Čas v sliki.

2. PROGRAM

Sobota, 6. 6.: 18.00 Zgodovina letalstva — 18.30 Aktualni dogodki — 19.30 Čas v sliki in tedenski komentar — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja kratko in aktualno — 20.15 „Rahločutna“, film po povesti Dostojevskega — 21.25 Telereprize.

Nedelja, 7. 6.: 18.00 Skandinavija — 18.50 Angeli na zemlji, zabavni film — 20.35 Čas v sliki — 20.45 Vzgoja kratko in aktualno — 20.50 Šah dami, kriminalna ko-

TISKARNA

založniške in tiskarske družbe z o. j. Drava išče

VAJENCA

ki se želi izučiti za črkostavca

Pogoji za sprejem: znanje obeh deželnih jezikov ter dovršena glavna šola ali nižja gimnazija.

Interesenti se lahko oglasijo na: Drau-Druk-kerel, 9170 Ferlach, Dolllichgasse 4 — tel. 250 in 232 oz. osebno v podjetju v Podlublju 41, kjer je možen tudi ogled delovnega mesta, ali pa na uredništvu Slovenskega vestnika, Celovec, Gasometergasse 10.

RTV Ljubljana poje slovenske umetne pesmi — 17.05 Glasbena popoldne — 18.15 Morda vam bo všeč — 18.45 Naši znanstveniki pred mikrofonom — 19.15 Orkester Henry Mancini — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 20.30 Mednarodni festival „Slovenska popevka 70“ — 21.40 Lepe melodije — 22.15 Dva sodobna skladatelja iz Trsta — 23.15 Iz albuma izvajalcev jazz — 23.40 Lahko noč z orkestrom Cedric Dumond.

TELEVIZIJA

medija — 22.00 Šport — 22.40 Čas v sliki in vprašanje tedna — 23.05 Telereprize.

Torek, 9. 6.: 18.30 Na obisku pri H. C. Artmannu — 19.00 Barvasta kemija — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja kratko in aktualno — 20.15 Z dežnikom, očarljivostjo in melono — 21.05 Folklorni ansambel iz Kavkaza — 22.05 Telereprize.

Sreda, 10. 6.: 18.30 Avtodata — 19.00 Novi svet biologije — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja kratko in aktualno — 20.15 Maverik: Zadnja brzavka — 21.00 Enaindvajset, quiz za vse, ki veliko vedo — 21.45 Telereprize.

Petek, 12. 6.: 18.30 Egon Schiele — 19.00 Marcel Duchateau, dokumentacija — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja kratko in aktualno — 20.15 Forumski pogovor — 21.05 Ozri se v gnev — 22.40 Telereprize.

JUGOSLAVIJA

Sobota, 6. 6.: 8.30 Spored TV festivala „Bled 70“ — 11.40 Ivan Cankar: Polikarp, drama — 17.40 Obzornik — 17.45 Po domače — 18.10 Mozaik — 18.15 Starši na prodaj, mladinska igra — 19.20 S kamera po svetu — 20.00 Dnevnik — 20.35 Magazin — 21.20 Močnejše od življenja, poljski film — 22.30 Kažipot — 22.45 Poročila — 22.50 Svetovno nogometno prvenstvo: Urugvaj-Italija.

Nedelja, 7. 6.: 8.30 TV festival „Bled 70“ — 11.00 Zbor aktivistov OF v Dolenjskih Toplicah — 12.00 TV festival „Bled 70“ — 13.15 Sebastijan in odrasli — 13.40 Kažipot — 14.00 Mozaik — 14.15 Nogomet Sovjetska zveza-Belgija — 16.00 Nove melodije — 18.50 Nogomet Brazilijska-Anglija — 20.45 Dnevnik — 21.20 Humoriistična oddaja — 22.05 Športni pregled — 23.10 Dnevnik.

Ponedeljek, 8. 6.: 15.30 Nogomet Zahodna Nemčija-Bolgarija — 17.15 Madžarski pregled — 17.50 Lutkovna oddaja — 18.30 Po sledih napredka — 19.00 Mozaik — 19.05 Narodna in zabavna glasba — 20.00 Dnevnik — 20.35 Poroča je vedno tvegana stvar, drama — 22.05 Madžarski kratek in dokumentarni film — 22.45 Poročila.

Torek, 9. 6.: 17.45 Južna morja — 18.00 Risanka — 18.15 Obzornik — 18.30 Srečanje v studiu 14 — 19.00 Mozaik — 19.05 Nazaj k naravi — 19.25 Bomo imeli jutri kaj več časa za otroke? — 19.30 Nepozabno poletje mladih raziskovalcev — 20.00 Dnevnik — 20.35 Velika imena sodobnega filma — 22.45 Poročila.

Sreda, 10. 6.: 16.15 Madžarski pregled — 16.30 Mednarodni atletski miting — 18.00 Oddaja za italijansko manjšino — 18.20 Za otroke — 19.00 Mozaik — 19.05 Popularna glasba — 19.20 Zdravstvena oddaja — 20.00 Dnevnik — 20.35 Monitor — 21.35 400 let slovenske glasbe — 22.05 24 ur Ljubljane, reportaža — 22.35 Poročila — 22.50 Nogomet Peru-Zah. Nemčija.

Četrtek, 11. 6.: 15.45 Nogomet Švedska-Urugvaj — 17.15 Madžarski pregled — 17.40 Piščalkar — 17.55 Glasbeni ciciban — 18.15 Obzornik — 18.30 Risanka — 19.00 Mozaik — 19.05 Enkrat v tednu — 19.20 Ko sem bil vojak — 20.00 Dnevnik — 20.35 Slovenska popevka 70 — 22.45 Poročila — 22.50 Nogomet Anglija-Češko-slovaška.

Petek, 12. 6.: 16.45 Madžarski pregled — 17.50 Sebastijan in odrasli — 18.15 Obzornik — 18.30 Glasba za staro in mlado — 19.00 Mozaik — 19.05 Svet na zaslono — 20.00 Dnevnik — 20.35 Slovenska popevka 70 — 21.50 Malo jaz, malo ti, quiz — 23.05 Poročila — 23.10 Evropsko prvenstvo v rokoborbi.

SCHWEIZ

Modern eingerichtete Heilstätte mit Spitalabteilung, Nähe Basel und Zürich, sucht zu baldigem Eintritt gut ausgebildete

KRANKEN SCHWESTERN

Geregelte Arbeitsverhältnisse, 5-Tage-Woche, 4 Wochen Ferien pro Jahr. Entlohnung Fr. 1200.— bis Fr. 1500.— je nach Leistung. Reisevergütung.

Offerten mit Zeugnisabschriften und Photo sind erbeten an: Chefarzt der Aargauer Heilstätte CH 5017 Barmelweid/Aargau (Schweiz)